

Společenské důsledky inflace

Lukáš Šandera

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav krizového řízení

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Lukáš Šandera
Osobní číslo: L21729
Studijní program: B1022A020002 Management rizik
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Společenské důsledky inflace

Zásady pro vypracování

- Na základě studia odborné literatury zpracujte literární rešerši týkající se inflace, jejich příčin a důsledků.
- Analyzujte současný stav inflace s ohledem na společenské dopady ve vybrané skupině obyvatel ve společnosti.
- Na základě výsledků analýzy zformulujte závěry a zhodnotte výsledky analýz.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Expert (Grada). Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0251-8.
 2. ROJÍČEK, Marek; SPĚVÁČEK, Vojtěch; VEJMĚLEK, Jan; ZAMRAZILOVÁ, Eva a ŽDÁREK, Václav. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Expert (Grada). Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5858-9.
 3. SOUKUP, Jindřich; POŠTA, Vít; NESET, Pavel; PAVELKA, Tomáš a ŽDÁREK, Václav. *Makroekonomie: teorie a praxe*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Expert (Grada). Praha: Management Press, 2018. ISBN 978-80-7261-537-7.
- Další odborná literatura dle doporučení vedoucí bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Eva Hoke, Ph.D.**
Ústav krizového řízení

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2023**

Termín odevzdání bakalářské práce: **3. května 2024**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

Ing. et Ing. Jiří Konečný, Ph.D.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 4. prosince 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 3.5.2024

Jméno a příjmení studenta: Lukáš Šandera

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměřuje na společenské důsledky inflace. Cílem bakalářské práce je analyzovat společenské důsledky inflace na studenty vysokých škol za pomoci využití vhodných metod. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části je popsána inflace, způsoby měření inflace, příčiny vzniku inflace a dopady inflace. Praktická část se zaměřuje na současnou situaci v České republice, včetně vývoje inflace v posledních deseti letech. Další součástí praktické části je dotazníkové šetření mezi vybranou skupinou obyvatel, které zkoumá jejich vnímání inflace a dopady na jejich život. Na základě výsledků dotazníku je provedena SWOT analýza, která identifikuje silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozby spojené s inflací. Výstupem je návrh konkrétních opatření k řešení problematiky inflace.

Klíčová slova: dopady inflace, dotazníkové šetření, inflace, opatření, příčiny inflace, SWOT analýza

ABSTRACT

The bachelor thesis focuses on the social consequences of inflation. The aim of the bachelor thesis is to analyze the social consequences of inflation on university students using appropriate methods. The thesis is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part describes inflation, methods of measuring inflation, causes of inflation and effects of inflation. The practical part focuses on the current situation in the Czech Republic, including the development of inflation in the last ten years. Another part of the practical part is a questionnaire survey among a selected group of the population, which examines their perception of inflation and its impact on their lives. Based on the results of the questionnaire, a SWOT analysis is conducted to identify the strengths, weaknesses, opportunities and threats associated with inflation. The output is a proposal for concrete measures to tackle inflation.

Keywords: effects of inflation, questionnaire survey, inflation, measures, causes of inflation, SWOT analysis

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí mé bakalářské práce paní Ing. Evě Hoke, PhD., za odborné vedení této práce, její trpělivost, cenné rady a výbornou komunikaci.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 INFLACE	11
1.1 DEFINICE INFLACE.....	12
1.2 ČLENĚNÍ INFLACE DLE ZÁVAŽNOSTI.....	12
1.3 ANTICIPOVANÁ A NEANTICIPOVANÁ INFLACE	13
2 MĚŘENÍ INFLACE	14
2.1 INDEX SPOTŘEBITELSKÝCH CEN (CPI – CONSUMER PRICE INDEX).....	14
2.2 INDEX CEN VÝROBCŮ (PPI – PRODUCER PRICE INDEX).....	14
2.3 DEFLÁTOR HRUBÉHO DOMÁCÍHO PRODUKTU (GDP DEFLATOR – GROSS DOMESTIC PRODUCT).....	15
2.4 ROZDÍL MEZI INDEXEM SPOTŘEBITELSKÝCH CEN (CPI) A DEFLÁTOREM HRUBÉHO DOMÁCÍHO PRODUKTU (HDP).....	15
2.5 MÍRA INFLACE.....	16
2.6 SKRYTÁ INFLACE.....	16
2.7 POTLAČENÁ INFLACE	17
3 PŘÍČINY VZNIKU INFLACE	18
3.1 POPTÁVKOVÁ INFLACE A JEJÍ PŘÍČINY	18
3.2 NABÍDKOVÁ INFLACE A JEJÍ PŘÍČINY	20
4 DOPADY INFLACE	22
4.1 EKONOMICKÉ DOPADY	22
4.2 SOCIÁLNÍ DOPADY.....	23
4.3 PSYCHOLOGICKÉ DOPADY	25
5 SHRNUÍ TEORETICKÉ ČÁSTI	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
6 SOUČASNÁ SITUACE INFLACE V ČR	29
6.1 VÝVOJ INFLACE V EVROPĚ.....	29
6.2 NÁSTROJE PROTI INFLACI (KURZ KORUNY, ÚROKOVÉ SAZBY)	30
6.3 VÝVOJ INFLACE V ČR ZA POSLEDNÍCH 10 LET	31
6.4 CO STÁLO ZA RŮSTEM INFLACE	32
7 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ U VYBRANÉ SKUPINY OBYVATEL	34
7.1 VZTAHY MEZI ODPOVĚĐMI	48
7.2 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU	50
8 SWOT ANALÝZA	51

9	NÁVRHOVÁ OPATŘENÍ	55
	ZÁVĚR	56
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	61
	SEZNAM OBRÁZKŮ	62
	SEZNAM TABULEK	63
	SEZNAM VZORCŮ	64

ÚVOD

Inflace představuje jednu z klíčových ekonomických výzev, která má významný dopad na různé vrstvy společnosti. Zvláště může ovlivnit mladé lidi, zejména studenty vysokých škol, kteří se teprve začínají osamostatňovat a budovat své profesní a osobní životy. Dynamika cen a změny v ekonomickém prostředí mohou mít pro studenty zásadní důsledky, které se dotýkají jejich studijního procesu, finanční stability a životních plánů.

Tato práce se zaměřuje na analýzu společenských důsledků inflace, které se specificky týkají studentů vysokých škol. Cílem je prostřednictvím dotazníkového šetření a SWOT analýzy poskytnout ucelený pohled na to, jak inflace ovlivňuje životní podmínky a perspektivy mladých lidí v období jejich vzdělávání.

Další část práce se zaměřuje na dotazníkové šetření provedené mezi studenty vysokých škol, které je určeno k získání konkrétních dat o jejich vnímání inflace a jejích dopadů na jejich životy.

Poslední část práce se zabývá aplikací SWOT analýzy, která identifikuje silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby spojené s inflací ve vztahu ke studentům vysokých škol. Na základě této analýzy jsou navržena konkrétní návrhová opatření, která by mohla pomoci minimalizovat negativní dopady inflace a zlepšit finanční stabilitu a životní podmínky této specifické skupiny obyvatel.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 INFLACE

Málokterý termín z oblasti ekonomie vzbuzuje tolik zájmů a negativních emocí jako je právě inflace. Inflace snižuje hodnotu peněz a tím pádem množství zboží a služeb, které můžeme za ně koupit. Inflace je v očích většiny občanů vnímána jako negativní zlo, proti kterému je třeba bojovat. Inflace je zpravidla definována jako zvyšování cenové hladiny, které má za následek snižování kupní síly peněz. Kupní síla se mění nepřímou úměrou k vývoji cenové hladiny. Z definice plyne, že inflací se rozumí růst obecné cenové hladiny v dané ekonomice. Zvýšení cen statků a služeb naznačuje pozitivní změnu v cenové hladině, což charakterizuje inflaci. Je účelné abychom se seznámili s dalšími pojmy, které s inflací úzce souvisí. (Jurečka, 2017), (Holman, 2016)

- Cenová stabilita je taková situace, kdy cenová hladina neroste ani neklesá. Představuje rozmezí mezi inflací a deflací.
- Deflace je protikladem inflace a může vzniknout z různých důvodů. Obvykle se objevuje, když nabídka v ekonomice převyšuje poptávku, což znamená, že je dostatek zboží a služeb, ale nedostatek peněz na jejich nákup. To vede k nárůstu kupní síly obyvatel a snižování cen zboží a služeb. Tento jev se nevyskytuje často a má za následek reálné zdražení budoucích statků. Je nevýhodný pro jedince, kteří mají dluhy, vyplácí mzdu, či hradí předem sjednané platby, jako je nájem. Deflace obvykle doprovází ekonomický útlum a mnoho podniků se ocitá v obtížné situaci, často dochází k nárůstu bankrotů a nezaměstnanosti. (Brčák et al., 2018)
- Akcelerující inflace je zvyšování míry inflace, tzn. její zrychlování.
- Dezinflace znamená snižování míry inflace, tzn. její zpomalování. Představuje změnu tempa růstu cen a obvykle není považována za problematický jev, protože neznamená pokles cen a obvykle nenaznačuje začátek ekonomického zpomalení. (Jurečka, 2017)
- Stagflace je taková situace v ekonomice, kdy ekonomika stagnuje, tzn. její reálný produkt se nemění, ale cenová hladina roste. Stagflace je termín používaný pro situaci, kdy ekonomika zažívá stagnaci ve svém růstu, současně však čelí inflaci a vysoké nezaměstnanosti. Je to kombinace ekonomické stagnace a inflace, která nastává, když vysoká inflace současně existuje s vysokou mírou nezaměstnanosti, což vede ke snížené kupní síle. Lidé bez práce mají omezené finanční prostředky, což vede k omezení spotřeby, investic a prohlubuje tak ekonomickou stagnaci.

- Slumpflace je kombinací poklesu ekonomiky, jejího reálného produktu a růstu cenové hladiny. Jde o situaci, kdy se velikost produkce nemění. Tato situace je obvykle způsobena neočekávaným šokem v ekonomickém systému. (E15, 2022)

1.1 Definice inflace

Z definice inflace lze vyvodit několik klíčových bodů. Ne každý nárůst úrovně cen lze považovat za inflaci. Je třeba, aby šlo o dlouhodobý a nepřetržitý vzestup cen. V ekonomii může nastat situace, kdy se úroveň cen zvýší pouze dočasně. Příčinou tohoto krátkodobého nárůstu cen může být náhlé zvýšení daní nebo uvolnění regulovaných cen. V takovém případě je přesnější hovořit o růstu cen než o inflaci. Během nárůstu úrovně cen mohou ceny některých statků a služeb klesat. Proto je důležité zdůraznit, že inflace se vztahuje k celkovému vzestupu cen nebo k růstu agregátní úrovně cen, a ne nutně ke zvýšení všech cen. (Jurečka, 2017)

1.2 Členění inflace dle závažnosti

- Mírná inflace je proces postupného a stabilního zvyšování cen zboží a služeb v ekonomice. Tento jev je obvykle mírný a udržitelný s ročním nárůstem cen v řádu jednotek procent. Lidé důvěřují penězům a míra inflace bývá jednociferná. Mírná inflace je vnímána jako součást ekonomického růstu, kdy se úroveň mezd a cen zvyšují což podporuje ekonomiku. Zpravidla bývá do 10 %.
- Pádívá inflace je situace, kdy dojde k růstu cen, ale zároveň se ekonomický růst zpomaluje nebo úplně zastavuje. To může být způsobeno různými faktory, jako jsou vysoké úrokové sazby, nízká spotřebitelská důvěra nebo nedostatek investic. Pádívá inflace může znamenat problémy pro podnikání a přinést nejistotu do ekonomiky. Ceny rostou dvou či trojčífernými tempy zpravidla do 100 % a jestliže se pádívá inflace rozvine, poté vznikají vážné hospodářské problémy, finanční trhy odumírají a lidé hromadí peníze. (Rojíček et al., 2016)
- Hyperinflace představuje extrémní a rychlý růst cen, obvykle v řádu stovek až tisíců procent měsíčně, hovoříme o inflaci, která převyšuje 100 %. Podle přesnějšího vymezení se považuje za hyperinflaci takový stav, kdy růst cen výrazně převyšuje 50 % měsíčně. Tento jev má destruktivní dopady na ekonomiku a společnost, často vedoucí k ztrátě důvěry v měnu a pádu její hodnoty. Peníze ztrácejí svou schopnost plnit svou roli a ekonomika se postupně vrací k naturální výměně, kde se lidé

spoléhají více na výměnu zboží než na peníze. Výrobní náklady platidel často přesahují jejich skutečnou hodnotu. Hyperinflace může mít různé příčiny, včetně masivního tisku peněz, politické nestability nebo vážné ekonomické krize. (Patron, 2022), (Jurečka, 2017)

1.3 Anticipovaná a neanticipovaná inflace

- Anticipovaná neboli očekávaná inflace probíhá dle očekávaných ekonomických subjektů jako jsou domácnosti, firmy, banky či vláda. Tyto zmíněné subjekty, se snaží předvídat, jak se budou ceny zboží a služeb vyvíjet v budoucnosti. Očekávaná míra inflace je úroveň, kterou lidé předpokládají, že ceny porostou v příštím období. Stejně jako u všech očekávání mohou být inflační očekávání správná nebo nesprávná. Když se očekávání ukáže jako správné, což znamená, že skutečná míra inflace odpovídá předpovídané míře inflace, pak se jedná o anticipovanou inflaci.
- Neanticipovaná neboli neočekávaná inflace může nastat, pokud jsou očekávání dle budoucího vývoje cen chybná či neúplná, to znamená, že neanticipovaná inflace označuje část inflační míry, která ekonomické subjekty překvapila.

Rozlišení mezi anticipovanou a neanticipovanou inflací je důležité, protože mají různý dopad na ekonomiku. Anticipovaná inflace, která je předpokládaná, je méně zatěžující pro ekonomiku než inflace neanticipovaná, která je nepředvídatelná. Obecně platí, že inflace je předvídatelnější, když se dlouhodobě drží víceméně stejné míry, což naznačuje stabilitu.

V teorii lze předpokládat, že anticipovaná inflace, i když způsobuje postupný nárůst cen, nemusí mít významné destabilizační a demotivační dopady na ekonomiku. Ekonomické subjekty si totiž uvědomují tuto inflaci a začlení ji do svých plánů a kalkulací, což umožňuje přizpůsobení se této situaci.

Neanticipovaná inflace má potenciálně závažnější dopad, protože není možné předvídat budoucí hodnotu peněz. Dochází-li k inflačním překvapením v důsledku neočekávaných cenových skoků (šoků), zvětšuje se rozdíl mezi předpokládaným a skutečným vývojem. Firmy ztrácí přehled o budoucích cenách vstupů do výroby, hodnotě svých zásob a fixního majetku. Nemají jasno ani ohledně cen, za které budou moci prodat své výrobky. Podobné nedostatky informací postihují i domácnosti, které se obávají o zachování hodnoty svých úspor a budoucí náklady na život. (Jurečka, 2017)

2 MĚŘENÍ INFLACE

Měření inflace je klíčovým prvkem ekonomické analýzy, který pomáhá sledovat změny v celkové cenové hladině a hodnotě peněz v čase. Základem pro měření inflace je cenová hladina, též nazývaná průměrem cen. Centrálním prvkem cenové hladiny je její vzestup nebo pokles, přičemž v případě inflace představuje vzestup. Zvyšující se cenová hladina však nemusí vždy vést k rostoucím cenám konkrétních statků nebo služeb. Naopak může dojít k zastavení jejich růstu nebo dokonce klesání. Klíčové je, že samotná cena se nezvyšuje, ale průměr těchto cen roste. Mezi nejčastější způsoby, kterými měříme inflaci jsou index spotřebitelských cen (CPI), index cen výrobců (PPI) a deflátor hrubého domácího produktu (GDP deflátor). (Halíková, 2022)

2.1 Index spotřebitelských cen (CPI – Consumer Price Index)

Inflace měřená indexem spotřebitelských cen je definována jako změna cen spotřebního koše zboží a služeb, které obvykle nakupují určité skupiny domácností. Každý občan má ve spotřebním koši uvedenou váhu určenou podílem výdajů na daný statek. Ve spotřebním koši se nachází položky, specifické pro jednotlivé domácnosti a tvoří základní součást života jednotlivce. Statistický úřad určuje výběr výrobků a služeb na základě průzkumu mezi domácnostmi, který se nazývá statistika rodinných účtů. Tento průzkum má za cíl identifikovat průměrné výdaje domácností v dané zemi a na základě toho sestavit spotřební koš, kterým se řídí při sledování inflace a cenového vývoje. Potraviny budou mít vyšší váhu než například vařečka, jelikož v domácnosti zaujímají větší položku do rozpočtu. Výběr cenových reprezentantů neboli výběr výrobků a služeb pro výpočet indexu spotřebitelských cen je prováděn na základě struktury výdajů domácnosti. Základním rokem je rok 2015. Níže je uveden vzorec pro výpočet CPI. (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2023), (Soukup, 2018)

$$\text{Vzorec}_1 \text{ CPI} = \frac{\text{Hodnota daného spotřebního koše v cenách běžného roku}}{\text{Hodnota daného spotřebního koše v cenách základního roku}} \cdot 100 \quad (1)$$

2.2 Index cen výrobců (PPI – Producer Price Index)

Tento index bývá specifikován pro různá odvětví a obory, jako index cen výrobců. Tento index sleduje změny cen v různých odvětvích a sektorech, jako jsou průmyslové výrobky, zemědělská produkce, stavební práce či energetika. Jeho vývoj poskytuje náhled na budoucí změny spotřebitelských cen, což je indikátorem inflace. Koše obsahují příslušné výrobky a

služby jako jsou suroviny či polotovary. I když index cen výrobců není tak široce sledován jako index spotřebitelských cen, je důležitým prediktorem trendů pozorovaných v indexu spotřebitelských cen. Měsíční index cen výrobců může být ukazatelem zvyšování nebo snižování spotřebitelské inflace. Pokud tedy index cen výrobců v daném měsíci vzroste, může následovat růst cen, které spotřebitelé platí za zboží a služby. (Egan, 2023)

2.3 Deflátor hrubého domácího produktu (GDP Deflator – Gross domestic product)

Cenový deflátor hrubého domácího produktu („dále jen HDP“) je ekonomický ukazatel používaný k měření inflace. Cenový deflátor pomáhá určit růst cen zboží a služeb. Tato metrika zahrnuje veškeré konečné zboží včetně vývozu. Údaj nezahrnuje ceny případných dovozů. Umožňuje odborníkům porovnat, jak se ekonomice daří v jednotlivých obdobích. HDP představuje celkovou produkci zboží a služeb. Tato metrika však do svých výsledků nezohledňuje vliv inflace nebo růst cen, protože HDP roste a klesá. Cenový deflátor HDP to řeší tak, že ukazuje vliv cenových změn na HDP stanovením základního roku a porovnáním současných cen s cenami v základním roce. Cenový deflátor HDP ukazuje, do jaké míry je změna HDP závislá na změnách cenové hladiny. Vyjadřuje rozsah změn cenové hladiny neboli inflace v ekonomice sledováním cen placených podniky, vládou a spotřebiteli. (Rasure, 2024)

Deflátor je představován zlomkem, v jehož čitateli je hodnota HDP daného (běžného) roku vyjádřena v běžných cenách tohoto roku, tzn. nominální HDP. Ve jmenovateli je opět HDP téhož roku, ale vyjádřené ve stálých cenách, tzn. v cenách období, které jsme prohlásili za základní. Níže je uveden vzorec pro výpočet. (Jurečka, 2017)

$$\text{Vzorec}_2 \text{ Deflátor HDP} = \frac{\text{nominální HDP}}{\text{reálná HDP}} \cdot 100 \quad (2)$$

2.4 Rozdíl mezi indexem spotřebitelských cen (CPI) a deflátozem hrubého domácího produktu (HDP)

Index spotřebitelských cen (CPI) a deflátor HDP představují dva ukazatele inflace. I když může být pro lidi obtížné rozeznat jeden od druhého, oba mají svůj specifický účel a jsou využívány k posouzení míry inflace v zemi.

Index spotřebitelských cen, patří mezi nejvíce sledované ekonomické statistiky, zejména proto, že odráží skutečné změny reálných hodnot. Tento ukazatel měří proměny cenové

hladiny spotřebního zboží, které domácnosti nakupují v průběhu času. Zaměřuje se především na tržní koš, obsahující pevně stanovené položky, které slouží k monitorování inflačních trendů v ekonomice. Používá se k indexaci reálných hodnot platů a důchodů za účelem regulace cen.

Deflátor HDP měří cenovou hladinu, avšak je zaměřen více na všechny nové, vnitrostátně vytvořené konečné výrobky a služby v ekonomice. Místo sledování změn spotřeby spotřebitelů a jejího vlivu na ceny, má deflátor HDP širší pohled. Zohledňuje veškeré zboží vyrobené v zemi během roku, vážené tržní hodnotou celkové spotřeby každého produktu.

Rozdíl mezi CPI a deflátorem HDP bývá často minimální, ale není na škodu, když se každý v zásadě také oddělí od druhého. Za prvé, jak bylo výše zmíněno, deflátor HDP zohledňuje ceny veškerého zboží a služeb vytvořených v ekonomice, zatímco CPI reflektuje ceny z reprezentativního koše zboží a služeb, které spotřebitelé nakupují. Další významný rozdíl spočívá v tom, že CPI používá fixní koš, který se skládá z neměnných položek, které se používají při sledování inflace v ekonomice. Deflátor HDP však porovnává ceny aktuálně vyráběných produktů v poměru k cenám zboží a služeb v bázi. (Howell, 2021)

2.5 Míra inflace

Míra inflace je ukazatel, který vyjadřuje, jak moc se zvyšuje úroveň cen v ekonomice v určitém časovém úseku. Tato míra je často udávána jako procentní změna indexu cen nebo spotřebitelského cenového indexu (CPI) za dané období. Míra inflace je určena procentní změnou cenového indexu za určité období. K výpočtu se používá rozdíl cenového indexu běžného a základního období, dělený cenovým indexem základního období, poté se výsledek násobí stem. Pokud použijeme index spotřebitelských cen k výpočtu míry inflace, vzorec pro výpočet této míry bude následující: (Jurečka, 2017)

$$\text{Vzorec}_3 \text{ Míra inflace} = \frac{CPI_t - CPI_{t-1}}{CPI_{t-1}} \cdot 100 \quad (3)$$

2.6 Skrytá inflace

Jde o situace, kdy ceny rostou, ale tyto zvýšení se nedostatečně promítají do cenových indexů z různých důvodů. To může být způsobeno například chybným sestavením spotřebního koše nebo změnou struktury produkce, která směřuje k výrobkům s nižšími cenami. Tato kategorie zahrnuje i neetické praktiky, jako je snižování kvality výrobků bez

změny ceny nebo prodej menšího množství zboží ve stejném obalu za původní cenu. (Jurečka, 2017)

V případě nárůstu cen energií, surovin a dalších materiálů potřebných pro výrobu mají firmy a podnikatelé obvykle tři možnosti, jak na to reagovat. Mohou zvýšit ceny svých výrobků a služeb, mohou snížit velikost produktů a také mohou nahradit nákladné suroviny levnějšími alternativami. (Pánek, 2022)

2.7 Potlačená inflace

Potlačená inflace nastává v případě, kdy je uměle zamezeno zvyšování cen, obvykle prostřednictvím administrativního opatření, jako je zmrazení cen nebo cenové moratorium. Tato intervence, přes veškeré jiné aspekty než ekonomické, brání přirozenému přizpůsobení cen tržním podmínkám. Zkušenosti s cenovými moratorii nejsou obvykle pozitivní, protože po jejich zrušení často dochází k rychlému nárůstu cen, který v podstatě kompenzuje předchozí stagnaci cen. Navíc, blokování cen podporuje nelegální obchod a černý trh. I když ceny zůstávají stabilní, zaznamenává se nedostatečný nákup zboží, což je typickým příznakem inflace spojené s nadbytkem nerealizované poptávky (na trhu není dostupné to, co si lidé přejí) a inflace vynucených úspor. (Jurečka, 2017), (Hrubošová, 2016)

3 PŘÍČINY VZNIKU INFLACE

Inflace je měřítkem toho, jak rychle rostou ceny zboží a služeb. Pokud dochází k inflaci, která vede ke zdražování základních potřeb, jako jsou potraviny, může to mít negativní dopad na celou ekonomiku. Inflace se může projevit téměř u všech výrobků nebo služeb, včetně výdajů na potřeby, jako je bydlení, potraviny, lékařská péče a veřejné služby. Dále také výdajů, jako je kosmetika, automobily a šperky. Jakmile se inflace rozšíří v celé ekonomice, očekávání další inflace se stává v povědomí spotřebitelů i podniků převažujícím problémem. K nárůstu inflace může dojít, když se zvyšují výrobní náklady, jako jsou ceny surovin nebo mzdy. Dalším faktorem může být prudký nárůst poptávky po produktech a službách, což vede ke zvýšení cen, protože spotřebitelé jsou ochotni platit za výrobky více peněz. Některé firmy mohou z inflace profitovat tím, že mohou díky vysoké poptávce za své produkty účtovat vyšší ceny. (Boyle, 2023)

3.1 Poptávková inflace a její příčiny

Poptávková inflace nastává tehdy, když je agregátní poptávka po zboží a službách v ekonomice vyšší než agregátní nabídka. Poptávkovou inflaci lze chápat jako stav, kdy domácnosti, firmy, vláda a zahraniční subjekty chtějí spotřebovat větší produkt, než kolik je ekonomika schopna při stávajících cenách produkovat. (Jurečka, 2017)

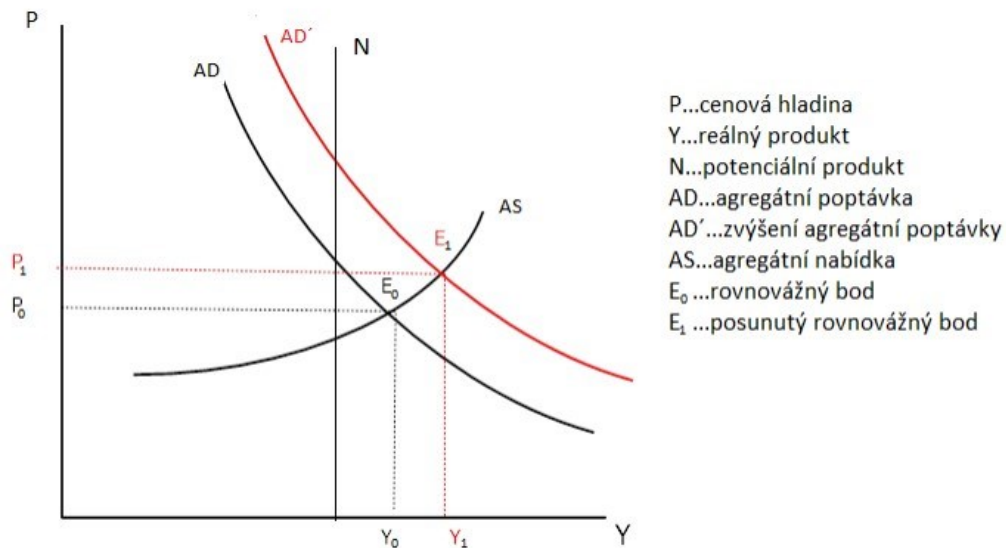
Na inflaci se podílejí také společnosti, zejména pokud vyrábějí oblíbené produkty. Společnost může zvýšit ceny jednoduše proto, že spotřebitelé jsou ochotni zaplatit vyšší částku. Společnosti také volně zvyšují ceny, pokud je prodáváním zbožím něco, co spotřebitelé potřebují ke každodenní existenci, například ropa a plyn. Nicméně právě poptávka spotřebitelů poskytuje korporacím páku ke zvýšení cen. (Boyle, 2023)

Příčiny poptávkové inflace

Často se inflace poptávkového typu vyskytuje v důsledku nadměrného zvyšování agregátní poptávky financovaného deficitem státního rozpočtu. Když domácnosti a jiní subjekty kupují vládní dluhopisy, jejich úspory přecházejí do rukou vlády a jsou využity na nákup zboží, služeb nebo transferové platby, které se započítávají do spotřebních výdajů. Deficitní financování může mít inflační důsledky, zejména pokud ekonomika operuje na úrovni svého potenciálu, tedy na úrovni potenciálního produktu.

Podle základních Keynesových rovnic je klíčovým prvkem pro makroekonomickou rovnováhu rovnost mezi investicemi a úsporami. Pokud se do ekonomiky investuje více než uspoří, nadbytek poptávky povede k nárůstu cen. Příčinou poptávkové inflace může být také nadměrný příliv zahraničního kapitálu, zejména krátkodobých spekulativních investic. (Jurečka, 2017)

Mezi další příčiny poptávkové inflace můžeme zařadit nedostatky v zásobování. Narušení zásobování představuje situaci, kdy vyšší příjmy a nárůst výdajů zvyšují poptávku, což motivuje společnosti k zvýšení nabídky, aby se přizpůsobily. Vlny poptávky po surovinách, komponentech a pracovní síle se šíří ekonomikou a může trvat, než se výroba dostatečně přizpůsobí k uspokojení této poptávky. Mezi příčinu poptávkové inflace také patří inflační očekávání. Týká se to míry, jakou lidé předpokládají, že ceny v budoucnosti vzrostou, což často koresponduje se skutečnou inflací. Pokud spotřebitelé očekávají, že inflace v blízké budoucnosti vzroste, mohou začít nakupovat více zboží již nyní, aby se vyhnuli placení vyšších cen v budoucnu. To může vyvolat problémy s nabídkou, což zase vede k poptávkové inflaci. (Lock, 2022)

Obrázek 1 Poptávková inflace (Gelová, 2016)

Na obrázku 1. je znázorněna inflace způsobená růstem poptávky. Křivka AS představuje agregátní nabídku a křivka AD představuje agregátní poptávku. Kolmice N znázorňuje potenciální úroveň produktu ekonomiky. V bodě E_0 , kde se obě křivky střetávají, je ekonomika v rovnováze, a proto se tento bod nazývá jako rovnovážný. Je patrné, že došlo k nárůstu agregátní poptávky, jelikož křivka AD se posunula doprava (nová křivka AD'). Tím dojde ke změně rovnovážného bodu, který se posune z bodu E_0 na E_1 . Pokud se zvýší

úroveň poptávky, objem reálného produktu se mírně zvětší z Y_0 na Y_1 a cenová hladina vzroste z P_0 na P_1 . (Gelová, 2016)

3.2 Nabídková inflace a její příčiny

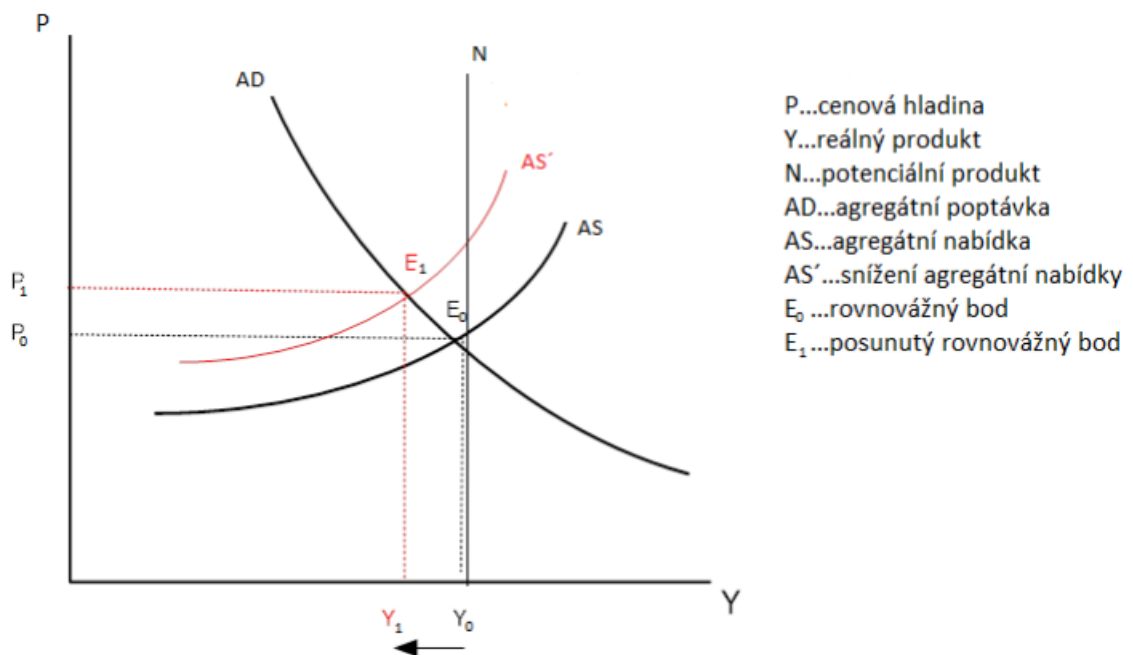
Nabídková inflace známá také jako nákladová neboli inflace tažená náklady. K nákladové inflaci dochází, když klesá nabídka zboží a služeb a poptávka se nemění nebo dokonce roste, což zvyšuje ceny a inflaci. Když je nabídka zboží a služeb narušena, může dojít k růstu cen z důvodu nákladové inflace. Pokud se nabídka sníží, ale poptávka zůstane stejná nebo se zvýší, firmy zvyšují ceny, což vede k růstu inflace. (Lock, 2022)

Nákladová inflace je způsobena zvýšením cen vstupů do výroby, jako jsou náklady na práci, kapitál a přírodní zdroje. Rostoucí náklady zvyšují ceny, a proto je nákladová inflace často označována jako inflace tlačena náklady. Nákladová inflace bývá spojována s inflační spirálou. Inflační spirála je proces, ve kterém vzájemné posilování se inflačních tlaků vede k neustálému zvyšování cen a k dalším inflačním tlakům. Roztočení inflační spirály často začíná nárůstem cen surovin a dalších vstupů do výroby, což vede ke zvýšení nákladů na výrobu. Tyto vyšší náklady pak vedou k růstu cen výrobků. Když se ceny spotřebních statků zvyšují, odbory často požadují zvýšení mezd. Vyšší mzdy pak dále zvyšují výrobní náklady, což vede k dalšímu zvyšování cen. (Jurečka, 2017)

Příčiny nabídkové inflace

Nabídkovou inflaci může způsobit postupné vyčerpání zdrojů, snížená účinnost výroby, pokles produktivity nebo poruchy v dodavatelském řetězci. Přírodní katastrofa nebo dlouhodobý výpadek technické infrastruktury mohou také způsobit nabídkovou inflaci. Nicméně ekonomika se obvykle rychle zotavuje, protože skokový růst cen, jako je například u ropy, nebo přírodní katastrofa, nejsou trvalými faktory a v průběhu času se vracejí zpět na původní úroveň. (Vencl, Jarolím, 2024)

Mezi příčiny nabídkové inflace můžeme také zařadit zvýšení cen základních surovin a energií na světových trzích. Politické události mohou vyvolat zdražení některých dovážených surovin. Zvýšením nepřímých daní může stát podporovat růst cenové hladiny to hovoříme o inflaci tlačenu daněmi. V podmínkách nedokonalé konkurence, jako je monopol nebo oligopol, firmy mohou využívat svou dominantní pozici na trhu k zvyšování cen svých výrobků za účelem maximalizace zisku. (Jurečka, 2017)

Obrázek 2 Nabídková inflace (Gelová, 2016)

Na obrázku číslo 2. je zobrazen potenciální produkt dané ekonomiky pomocí kolmice N. Pokud dojde k nárůstu nákladů, křivka AS se posune doleva (nová křivka AS'). To způsobí posun rovnovážného bodu ekonomiky z bodu E_0 na bod E_1 . Tím dojde k patrnému poklesu objemu reálného produktu a ke zvýšení cenové hladiny. Opětovně označený reálný produkt je Y_0 a Y_1 . (Gelová, 2016)

4 DOPADY INFLACE

Inflace má obvykle negativní dopady, ale může mít také pozitivní dopady. Pokud jste dlužníkem a reálné úrokové sazby jsou negativní kvůli inflaci, můžete z toho profitovat tím, že vaše dluhy se postupně snižují. Naopak věřitelé mohou trpět ztrátou hodnoty svých aktiv. Státy, jakožto největší dlužníci, mohou také těžit z inflace, protože jim to umožňuje efektivnější splácení státního dluhu. Inflace tak může fungovat jako skrytý mechanismus pro zmírnění státního zadlužení. Když se jednotlivci potýkají s inflací, obvykle se s ní snaží vypořádat tím, že ji zahrnou do svých plánů a rozhodnutí. Lidé si uvědomují, že peníze na běžném účtu postupně ztrácejí hodnotu, a tak hledají alternativy, jako je investice do jiných aktiv, směna peněz za zboží a služby nebo je půjčujeme s vyšší přírůžkou, než by bylo obvykle v bezinflačním prostředí.

Inflace ovlivňuje všechny oblasti života, protože zvyšuje ceny, což vede zaměstnavatele k požadavkům na vyšší mzdy pro zaměstnance. Zpočátku lze pocítit dočasný pocit zvýšené prosperity, když se mzdy zvyšují, ale dochází k tomu, že růst cen základních statků tyto příjmy vyrušuje. Tento trend je patrný také v investiční sféře, kde zvýšené mzdy usnadňují splácení dluhů a přinášejí výhody dlužníkům, ale potenciálně zhoršují podmínky pro věřitele. Když se věřitelé začnou obávat inflace, zvyšují úrokové sazby, což zvyšuje náklady na půjčky a hypotéky, což může brzdit ekonomiku. Celkově vzrostlá nejistota na trhu vysokou inflací není ideální. (Vencl, Jarolím, 2024)

4.1 Ekonomické dopady

Nejvíce patrným důsledkem inflace je ztráta kupní síly, což má vliv na mnoho lidí a jejich rozpočty. Nejvíce to však pocítují lidé s nízkými příjmy nebo se stálým příjmem. Je důležité, aby lidé sledovali, jak inflace ovlivňuje jejich příjmy. Pokud je to možné, mohou jednotlivci požádat o zvýšení mzdy nebo hledat další zdroje příjmů, aby si udrželi krok s rostoucími náklady.

Když se zvyšují ceny všech věcí, vliv tohoto nárůstu pocítí každý. Základní potřeby, jako jsou potraviny nebo energie, jsou nezbytné pro život a neustálý nárůst cen může znamenat finanční zátěž. První dopady vyšších cen pocítují především starší lidé a ti s nižšími příjmy. Nicméně, tento trend se může postupně šířit i do vyšších příjmových skupin, které mohou ohrozit podniky, a dokonce celá odvětví. (Sharkey, 2023)

Inflace má významný dopad na přerozdělení reálného národního důchodu, neboť ceny různých výrobků a služeb nevzrůstají stejně rychle, což ovlivňuje relativní ceny a tím i reálné příjmy výrobců a spotřebitelů. Tento jev vede k redistribuci důchodu mezi ekonomickými subjekty, protože každá domácnost a firma nakupuje a prodává odlišné výrobky a služby a disponuje různými aktivy a výrobními faktory. Dopad inflace na jednotlivé ekonomické subjekty proto závisí na tom, jak se mění ceny produktů, které nakupují a prodávají.

Obecně platí, že subjekty s lepšími informacemi a schopností přizpůsobit své příjmy vývoji cenové hladiny jsou méně poškozeny. Inflace bývá výhodná pro příjemce, kteří mají tendenci reagovat na změny cenové hladiny okamžitě. Naopak při inflaci ztrácejí ti, kteří mají pevné neboli fixní platy.

Inflace taktéž může snižovat kvalitu informací. Inflace má negativní dopad na spolehlivost informací předávaných tržním mechanismem v ekonomikách. Funkce cen jako signálního ukazatele, který indikuje vztah mezi poptávkou a nabídkou na trzích, je narušena inflací. Inflace způsobuje, že ekonomické subjekty interpretují cenové změny způsobené obecným nárůstem cen jako změny v relativních cenách způsobené změnami v poptávce a nabídce daného statku. Tím dochází například k omylu výrobců, kteří chybně vnímají růst ceny produktu, na kterém se podílejí, jako důsledek zvýšeného zájmu o tento produkt, což může vést k nadměrné výrobě. (Jurečka, 2017)

Nejhorším důsledkem zhoršení kupní síly obyvatelstva je výrazné snížení jejich schopnosti pokrýt své základní potřeby a udržet stejný standard života. Klesající kupní síla může vést k tomu, že lidé budou muset vyčlenit větší podíl svých příjmů na nezbytné výdaje, jako jsou potraviny, bydlení a zdravotní péče, a budou mít méně prostředků na diskrétní výdaje nebo úspory. Pokles kupní síly může mít také širší dopady na ekonomiku. Když lidé mají méně peněz k dispozici, mohou omezit své výdaje, což může vést ke snížení spotřební poptávky a omezování podnikání. To může dále snižovat růst ekonomiky a mít negativní dopad na zaměstnanost. Zhoršení finanční situace mnoha lidí může také zvýšit jejich závislost na půjčkách a úvěrech, což může vést k akumulaci dluhů a finanční nestabilitě v domácnostech. Dluhová zátěž může být ještě obtížnější řešit v době poklesu kupní síly, protože lidé mají méně finančních prostředků k jejímu splácení. (Buřinská, 2022)

4.2 Sociální dopady

Inflace může vytvářet nerovnosti mezi občany, protože má tendenci zvýhodňovat bohatší jedince, kteří disponují většími finančními zdroji. Tito lidé mají větší flexibilitu a prostředky

na absorbování nárůstu cen, který s inflací přichází. Naopak, chudší vrstvy obyvatelstva, které mají omezenější finanční prostředky, jsou postiženy inflací mnohem více. Musí utrácet větší část svých příjmů na základní potřeby, jako jsou potraviny a bydlení, a nárůst cen těchto základních statků může způsobit značné finanční obtíže. Tento rozdíl v dopadu inflace mezi bohatými a chudými občany může dále zvětšovat propast mezi těmito sociálními skupinami. Nízkopříjmové domácnosti sice utrácejí za bydlení, vodu, elektřinu, plyn a potraviny méně peněz než domácnosti s vyššími příjmy, avšak činí to však velkou část z jejich příjmů.

Nejvíce zranitelné jsou domácnosti, které mají jednoho rodiče, osamělé seniory a domácnosti s nejnižšími příjmy. Sociálně slabší skupiny obyvatel často nevlastní reálné hodnoty a jsou závislé na peněžních příjmech, které mohou být pevně stanovené. Inflace nepostihuje majitele hmotného majetku, protože jeho cena roste s inflací. Tím pádem má inflace větší negativní dopad na lidi s menším majetkem než na ty bohatší. Pro tyto skupiny obyvatelstva, jejichž životní úroveň je závislá na peněžních důchodech, představuje inflace snížení kupní síly mezd, což je značně ovlivňuje. To znamená, že sociálně slabší vrstvy jsou nejvíce postiženy inflací, protože nemají své bohatství rozloženo v jiných formách než v penězích. (Hronová, 2022;), (Brčák et al., 2018)

Dalším sociálním dopadem inflace může být zvýšená nejistota. Inflace může vyvolat nejistotu a ekonomickou nestabilitu, což může negativně ovlivnit celou společnost, včetně zvýšené míry nezaměstnanosti a menších investic. Inflace přináší ekonomickou a sociální nestabilitu, což způsobuje nejistotu v ekonomických rozhodnutích, zejména v oblasti investic. Investování je vždy rizikové, a pokud se k němu přidají nepředvídatelné cenové pohyby způsobené inflací, riziko je ještě větší. Tato rizika mohou být pro potenciální investory neovlivnitelná a ztěžují odhad budoucí efektivnosti investic. Investice často trvají dlouhou dobu, a pokud se v prostředí inflace ceny neustále mění, může to významně ovlivnit finanční situaci investora a zkomplikovat dokončení investice. Také cena prodávaných produktů není zaručená, což může investory odrazovat od dlouhodobých investic a směřovat je spíše ke krátkodobým finančním investicím. (Jurečka, 2017)

Inflace může mít negativní dopad na podmínky práce a zvýšení míry nezaměstnanosti. Když inflace stoupá, firmy často čelí zvýšeným nákladům na pracovní sílu. To může být způsobeno tím, že zaměstnanci požadují vyšší mzdy, aby kompenzovali ztrátu kupní síly svých platů v důsledku rostoucích cen. Pokud firmy nemohou tyto vyšší náklady absorbovat, mohou být nuceny provádět úsporná opatření, včetně snižování počtu zaměstnanců nebo omezení nových náběrů. To může vést k růstu nezaměstnanosti a zhoršení podmínek práce

pro ty, kteří zůstávají zaměstnaní. Snížení reálných mezd, které mohou být důsledkem inflace, také může negativně ovlivnit kupní sílu zaměstnanců a jejich schopnost udržet krok s náklady na život. Tento tlak na mzdy a nejistotu na trhu práce může vést k nestabilitě a zhoršení pracovních podmínek pro mnoho lidí. Nízká nezaměstnanost obvykle znamená silnou konkurenci na trhu práce. Kvalitní pracovníci jsou v takovém prostředí často žádaní a firmy jsou nuceny nabízet nadstandardní mzdy, aby je přilákaly. To vede ke zvýšeným nákladům firem, které se poté obvykle promítají do vyšších cen jejich výrobků nebo služeb, což přispívá k inflačnímu tlaku. Snížení inflace by tak mohlo vyžadovat propouštění zaměstnanců, což však mnoho zaměstnavatelů nechce dělat. (Zlámal, 2023)

4.3 Psychologické dopady

Psychologické dopady inflace mohou ovlivnit myšlení a chování jednotlivců. Když lidé zaznamenají nárůst cen, může to vyvolat obavy o jejich finanční stabilitu a budoucnost. Tato finanční nejistota může vést k různým reakcím, konkrétně k zvýšené úspornosti, omezení spotřeby nebo hledání alternativních zdrojů financování. Když inflace překvapivě stoupá, může to vyvolat pocity překvapení a obav. Inflace přináší dva hlavní faktory, které mohou ovlivnit duševní zdraví. Jedná se o finanční stres a pocit nejistoty. Finanční tlak může vyvolat dlouhodobou úzkost, vyčerpání a napětí ve vztazích, a může bránit lidem v zajištění základních potřeb, jako je bydlení, vzdělání nebo zdravotní péče. Tento stav může být ještě závažnější u jednotlivců, kteří jsou v situaci, kdy čelí významnému poklesu své životní úrovně, zejména u neúplných rodin. Když se lidé začnou cítit nespokojení s ekonomickou situací a ztratí důvěru v ekonomický systém, může to vést k občanským nepokojům a sociální nestabilitě. Tyto nepokoje mohou být vyvolány například rostoucí nezaměstnaností, nízkými mzdami, nedostatkem příležitostí nebo nerovností ve společnosti. Pokud lidé pocítí, že jsou systémem opomíjeni nebo že není spravedlivě distribuován blahobyť, mohou se obrátit k protestům, demonstracím nebo dokonce k násilnému vyjádření své frustrace. Tento sociální nepokoj může destabilizovat společnost a vést k politickým změnám, případně k ekonomickému kolapsu, pokud není adresován a řešen řádně. (Fielding, 2022)

Inflace omezuje naše možnosti nákupu, což rychle snižuje naši životní úroveň, a to způsobuje úzkost, vyčerpání a napjaté vztahy. Inflace v nás také vyvolává pocit nejistoty. Inflace má různé dopady na jednotlivce, ale jsou zde spojitosti mezi inflací a celkovým zhoršením duševního zdraví společnosti. Inflace naznačuje možnost růstu nezaměstnanosti, což může zvýšit psychické problémy mezi nezaměstnanými občany. Nedostatečné mzdy

jsou často spojeny s inflací, což může vyvolat nespokojenost a zahořklost. Důsledkem inflace může být také obtížnější dostupnost základních potřeb. (Tanjim Hasan Khan, 2022)

5 SHRNUÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

Cílem teoretické části bylo zmínit základní pojmy související s inflací. Teoretická část je rozdělena do 4 kapitol. První kapitola se zabývá inflací a její členění. Druhá kapitola obsahuje různé způsoby, jak můžeme měřit inflaci. Třetí kapitola pojednává o příčinách vzniku inflace jako jsou poptávkové a nabídkové příčiny inflace. Poslední kapitola je věnována dopadům inflace, které jsou rozděleny na ekonomické, sociální a psychologické.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 SOUČASNÁ SITUACE INFLACE V ČR

V lednu 2024 se inflace přibližně vyrovnala 2% inflačnímu cíli. Meziroční růst cen dosáhl 2,3 %, což bylo nejpomalejší tempo za poslední tři roky. Tento vývoj ukazuje, že v Česku se podařilo obnovit cenovou stabilitu. Česká národní banka plánuje nadále držet přísnou měnovou politiku, aby zajistila dlouhodobě nízkou a stabilní inflaci blízko 2% cíle. Česká národní banka pečlivě sleduje inflaci, aby zajistila, že zůstane nízká, stabilní a předvídatelná. Od roku 2010 si stanovila inflační cíl na úrovni 2 %, což odpovídá postupům centrálních bank ve vyspělých ekonomikách. (ČNB, 2024)

Guvernér České národní banky Aleš Michl řekl: „*Nová bankovní rada začala svou práci v červenci 2022 – tehdy byla meziroční inflace 17,5 procenta. Změnili jsme strategii měnové politiky. A podařilo se inflaci podstatně snížit. Český statistický úřad dnes oznámil, že inflace byla letos v lednu meziročně 2,3 procenta. Obnovili jsme cenovou stabilitu, což je náš zákonný mandát. Zůstaneme jestřáby, kteří udělají vše pro cenovou stabilitu.*“ (Michl, 2024)

Na konci roku 2023 došlo k výraznému snížení meziročního růstu cen potravin. Tento trend se očekává i na začátku tohoto roku, přičemž ceny potravin budou dokonce klesat oproti předchozímu roku. Stejně tak se očekává, že ceny pohonných hmot budou o něco nižší než před rokem. Meziroční pokles cen u čerpacích stanic v posledním čtvrtletí minulého roku výrazně zpomalil, přestože se v průběhu celého čtvrtletí pozorovaly poklesy cen. Dynamika cen pohonných hmot na začátku letošního roku zůstane negativní, především kvůli výrazně nižší meziroční ceně ropy. (ČNB, 2024)

6.1 Vývoj inflace v Evropě

Během posledních tří let došlo k sérii nevídaných událostí, které zasáhly celosvětovou ekonomiku. Začátkem roku 2020 vypukla pandemie covidu, na kterou vlády reagovaly velkorysým fiskálním rozšířením a centrálními bankami, které uvolnily měnovou politiku. Po uvolnění opatření proti pandemii došlo k nárůstu poptávky po zboží, což přetížilo dodavatelské řetězce. V únoru 2022 začala ruská agrese na Ukrajině, což vedlo k extrémnímu nárůstu cen energií a potravinářských komodit. V důsledku těchto událostí došlo k celosvětovému nárůstu inflace.

Mezi členy EU s nejvyšší mírou inflace v roce 2022 patřily hlavně pobaltské země, státy Visegrádské skupiny, Bulharsko, Rumunsko, Chorvatsko a Slovinsko. Jedná se tedy o země, které vstoupily do EU po roce 2004, bez ohledu na to, zda používají euro nebo svou vlastní měnu. (ČNB, 2023)

6.2 Nástroje proti inflaci (kurz koruny, úrokové sazby)

Hlavním nástrojem České národní banky k potlačení inflace byly úrokové sazby. V období vysoké inflace v roce 2022 a první polovině roku 2023 hrála důležitou roli také posilující koruna, která tlumila inflační tlaky ze zahraničí. Významným faktorem ovlivňujícím inflaci byly dovozní ceny energií, potravin a dalších komodit. Silná koruna vedla k přísnějším měnovým podmínkám, což postihlo i ty podniky, které se dříve vyhýbaly vysokým úrokovým sazbám České národní banky pomocí financování v eurech. V roce 2022 Česká národní banka zasahovala na devizovém trhu s cílem zabránit přílišným oscilacím kurzu koruny a dalšímu oslabování měny. Potřeba takových intervencí přetrvávala až do října 2022. I po této době však Česká národní banka stále zdůrazňovala svou ochotu bránit přílišným výkyvům v kurzu koruny. Posílení hodnoty koruny vůči euru a dolaru omezilo zvyšování cen dovážených surovin, což nakonec přispělo k redukci inflačního tlaku importovaného ze zahraničí.

Česká národní banka udržovala základní úrokovou sazbu na úrovni 7 % až do prosince 2023, kdy na svém zasedání provedla snížení o 0,25 procentního bodu. V únoru 2024 pak provedla další snížení o 0,5 procentního bodu, což znamená, že současná základní úroková sazba ČNB činí 6,25 %. Přísná měnová politika České národní banky zpomalila růst množství peněz v ekonomice. Zejména poklesla aktivita v poskytování úvěrů na trhu s nemovitostmi a následně se snížila i obchodní aktivita na nemovitostním trhu. V roce 2022 a v první polovině roku 2023 k tomu přispíval i posilující kurz koruny, který zlevňoval dovoz. Pomocí výše uvedených faktorů došlo k výraznému snížení inflace, která poklesla z 18 % v září 2022 na 2,3 % v lednu 2024. Centrální banka České republiky (ČNB) bere v úvahu kurz koruny jako jeden z faktorů při formulaci měnové politiky. Pokud koruna posiluje, ČNB obvykle zpřísňuje měnové podmínky, zatímco pokud koruna oslabuje, uvolňuje je. Odhaduje se, že každá procentní změna kurzu přibližně odpovídá změně hlavní úrokové sazby ČNB o 0,25 procentního bodu, což se nazývá standardní krok.

I přes pozitivní vývoj dosavadních událostí Bankovní rada stále vnímá inflační rizika v budoucích letech. I když se očekává výrazné snížení inflace ve srovnání s rokem 2023, nedosáhne pravděpodobně úrovně těsně blízko cíle 2 %. Z tohoto důvodu Bankovní rada po svém únorovém jednání zdůraznila, že je nezbytné setrvat v přísné měnové politice a postupovat opatrně při případném dalším snižování úrokových sazeb. (ČNB, 2024)

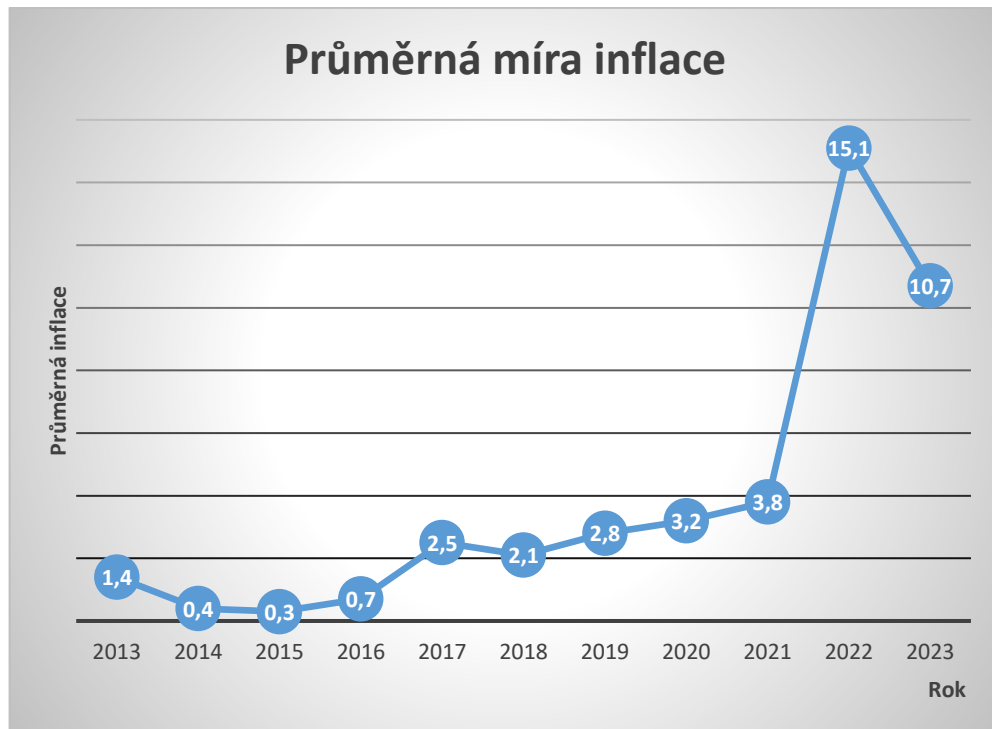
6.3 Vývoj inflace v ČR za posledních 10 let

Míra inflace vyjadřuje přírůstek průměrného ročního indexu spotřebitelských cen neboli procentní změnu průměrné cenové hladiny za 12 posledních měsíců proti průměru 12 předchozích měsíců. (ČSÚ, 2024)

Tabulka 1 Průměrná míra inflace (Český statistický úřad, 2024)

Rok	Průměrná míra inflace
2013	1,4
2014	0,4
2015	0,3
2016	0,7
2018	2,1
2019	2,8
2020	3,2
2021	3,8
2022	15,1
2023	10,7

Výše v tabulce je znázorněna průměrná míra inflace za posledních 10 let.

Obrázek 3 Průměrná míra inflace (Český statistický úřad, 2024)

6.4 Co stálo za růstem inflace

Většina zemí se stále potýká s problémy, které souvisí s dodavatelskými a výrobními řetězci. Stojí za tím řada faktorů, jako jsou úzká kapacitní hrdla v námořní dopravě, výpadky produkce čipů až po nedostatek kvalifikované pracovní síly. To ovlivňuje výrobu průmyslových výrobků a zpomaluje doručování zboží na trh pro spotřebitele. Zvýšená poptávka po průmyslových i spotřebních produktech se potýkala s problémy s opožděnými dodávkami a nedostatkem surovin a komponentů. Nárůst cen zemního plynu a elektřiny výrazně přispěl k inflaci a rychle se promítl do cen výrobních materiálů pro zahraniční obchodní partnery. (Hájková, Šnobl, 2022)

Také jedním z důvodů, proč inflace vzrostla je růst cen za energie. Ceny energií po celém světě stoupají kvůli různým faktorům. Například slabý vítr ve Spojeném království způsobil, že větrné elektrárny nemohly produkovat dostatek elektřiny, zatímco sucho v Brazílii snížilo výkon vodních elektráren. Také se snížila zásoba ropy a plynu, což s rostoucí poptávkou způsobuje rychlý nárůst cen. Tyto ceny mají významný dopad na celkovou inflaci. (Evropská centrální banka, 2021)

Jako dalším důvodem, proč se inflace vyšplhala jsou ceny nemovitostí. Imputované nájemné rostlo a jeho výrazné zrychlování táhlo především dramatický růst cen stavebních materiálů.

Nárůst cen stavebních materiálů není jen důsledkem dramatického nedostatku, který byl způsoben problémy ve výrobních řetězcích během pandemie, ale také výsledkem obecného zvyšování cen. Vedle faktorů ovlivňujících nabídku, jako jsou zpoždění ve vydávání stavebních povolení, nedostatek pracovníků ve stavebnictví a zvyšující se náklady na vstupy, vysoký růst cen nemovitostí je také způsoben silným zájmem kupujících o tyto nemovitosti. (Hájková, Šnobl, 2022)

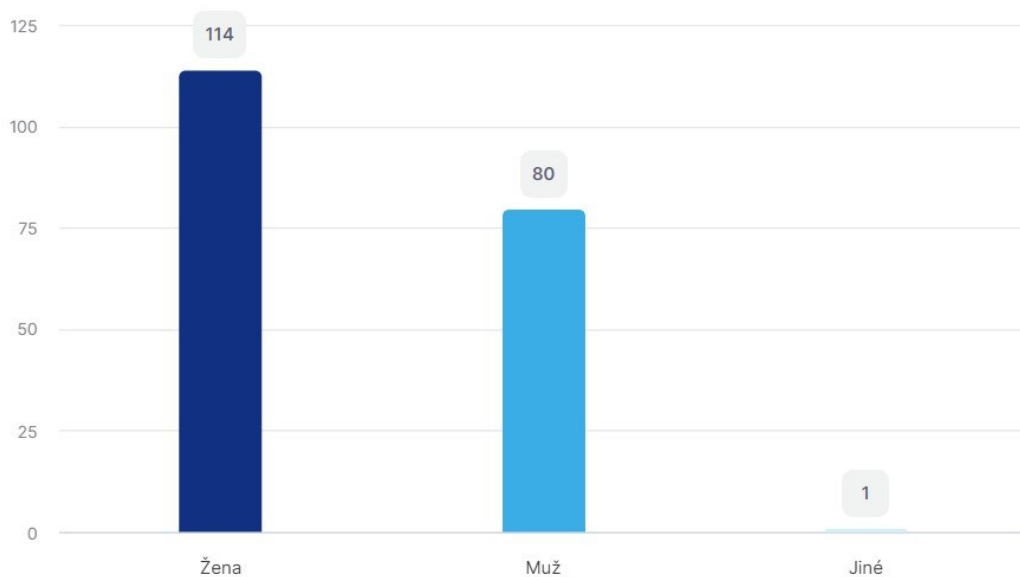
7 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ U VYBRANÉ SKUPINY OBYVATEL

K získání potřebných informací ohledně toho, jak je vnímána inflace jsem zvolil dotazníkové šetření. Dotazník je zaměřen na studenty vysokých škol a jejich postoj vůči inflaci. Inflace je klíčovým ekonomickým faktorem, který ovlivňuje každodenní život každého jednotlivce. Vzhledem k současnému kontextu a rozruchu kolem inflace je zásadní, abychom lépe porozuměli tomu, jak je vnímána a jaký má vliv, zejména mezi studenty vysokých škol. Inflace a její dopady na každodenní život jednotlivců mohou být rozmanité. Je zajímavé zkoumat, jak inflace ovlivňuje finanční situaci a rozhodování studentů na vysokých školách. Vybrané otázky jsou formulované do ekonomických, sociálních a psychologických dopadů na člověka, jak je již zmíněno v teoretické části.

Dotazník probíhal v časovém rozmezí 3 týdnů, byl rozesílán formou odkazu. Dotazník vyplnilo 195 respondentů vysokých škol. Kritérium pro vybranou skupinu obyvatel byli studenti, kteří studují vysokou školu.

Studenti jsou vzhledem k inflaci zranitelnější skupinou populace z několika důvodů. Prvním důvodem je zvýšené zatížení životními náklady. Rostoucí ceny potravin, bydlení, dopravy a dalších základních potřeb mohou vážně zasáhnout do již omezených rozpočtů studentů. Jelikož studenti často nemají vysoké příjmy nebo dostatečné úspory, jsou náchylnější k dopadům inflace. Inflace snižuje reálnou hodnotu příjmů z brigád, což může vést k obtížím při pokrytí základních životních nákladů. Současně se úspory studentů nebo finanční podpora od rodičů stávají méně cennými, protože jejich hodnota klesá v důsledku inflace. Financování studia se také stává obtížnějším. Zvýšené náklady na školné a další studijní výdaje mohou vzdělání učinit méně dostupným, zvláště pro studenty s omezenými finančními prostředky. Navíc vysoká inflace může negativně ovlivnit vyhlídky studentů na pracovním trhu. Ekonomická stagnace a nižší poptávka po absolventech univerzit mohou vést k menším možnostem uplatnění a nižším platům. To může zkomplikovat plány studentů na budoucnost a snížit jejich motivaci k dosažení akademických cílů. Nakonec je tu i psychologický dopad inflace na studenty. Nejistota ohledně budoucích příjmů a životních nákladů může zvyšovat stres a úzkost. Inflace může narušit plány na budoucnost a životní cíle, což může mít dlouhodobé negativní dopady na duševní zdraví a pohodu studentů. Tyto faktory ukazují, že studenti jsou skupinou, která je citlivější na inflační tlaky a potřebuje adekvátní podporu a ochranu před jejich negativními dopady.

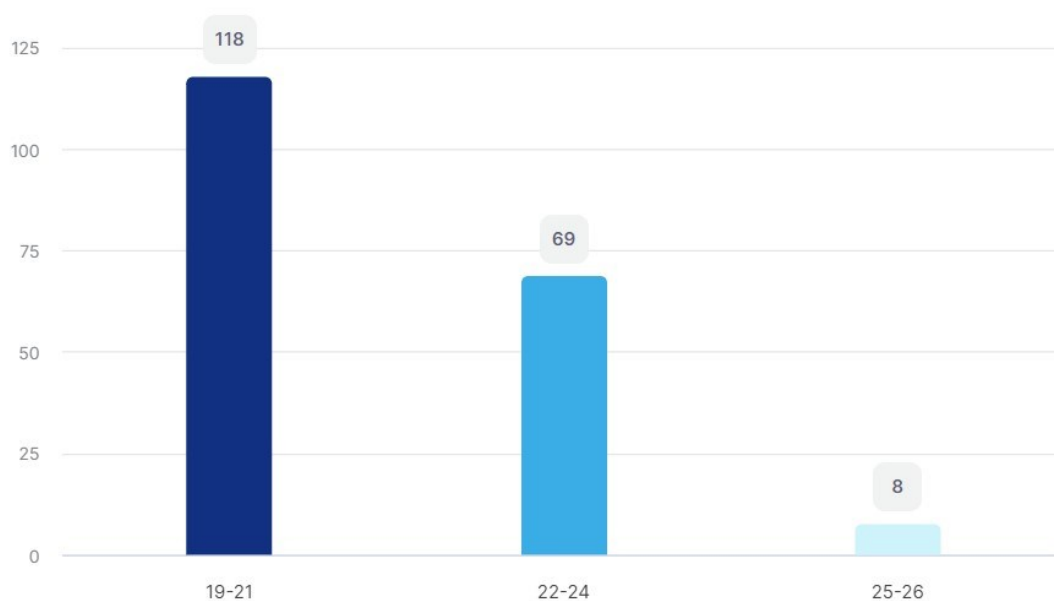
1. Jaké jste pohlaví?

Obrázek 4 Jaké jste pohlaví

Na dotazník odpovědělo celkem 195 respondentů. Nejvíce odpovědi zaznamenaly ženy, 114 poté muži, kterých odpovědělo 80 a 1 pohlaví jiné.

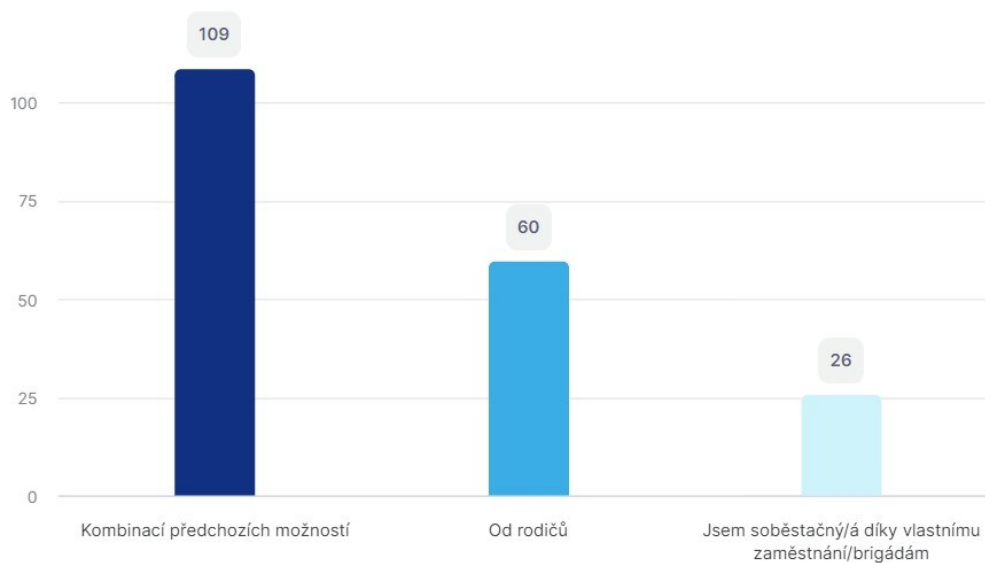
2. Jaký je Váš věk?

Obrázek 5 Jaký je Váš věk

Věk byl rozdělen do 3 kategorií, přičemž nejvíce zaznamenaných odpovědí byli studenti ve věku od 19-21 let, kterých bylo 118, dále 69 studentů ve věku 22-24 a 8 studentů ve věku 25-26 let.

3. Finance na studium získáváte:

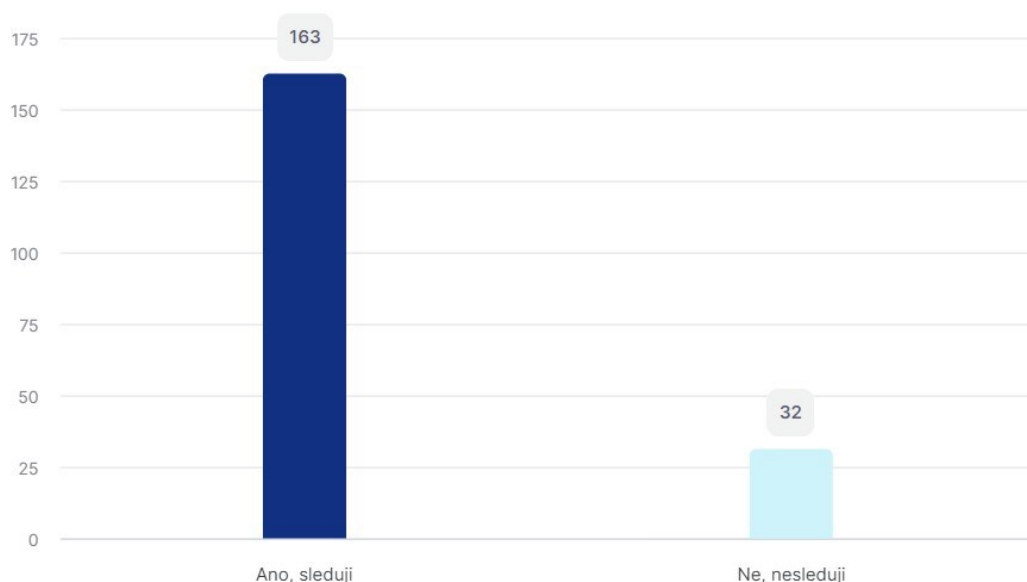

Obrázek 6 Finance na studium získáváte

Další otázkou bylo za účel zjistit, jak studenti získávají peníze na studium na vysoké škole. Jednou z možných odpovědí bylo, že peníze získávají od rodičů, poté byla možnost vybrat, že peníze získávají pomocí svého zaměstnání či brigád a v poslední řadě byla možnost kombinací těchto dvou předchozích možností. Přičemž nejvíce obsáhlých odpovědí bylo, že získávají peníze pomocí předchozích možností konkrétně 109, poté 60 odpovědí bylo, že získávají peníze od rodičů a 26 odpovědí že jsou soběstační.

Z výsledku lze říct, že finanční zajištění je pro studenty vysokých škol důležitou otázkou, a mnozí využívají kombinaci zdrojů financí, aby pokryli náklady spojené se studiem.

4. Sledujete průběžně míru inflace (růst cen v obchodech)?

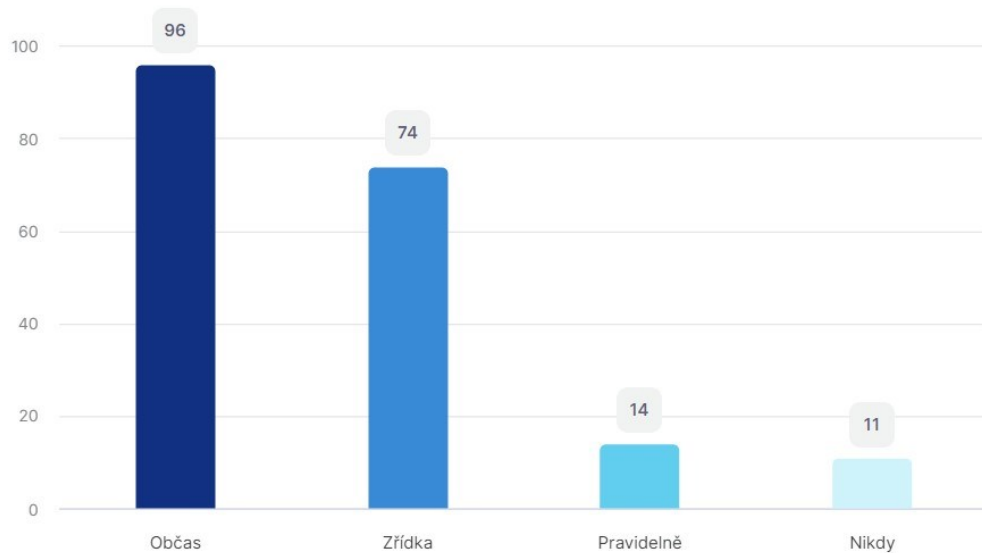

Obrázek 7 Sledujete průběžně míru inflace (růst cen v obchodech)

Cílem této otázky bylo zjistit, zda studenti sledují cenové změny v obchodech. Převážná většina odpověděla že ano, což znamená že jsou si vědomi toho, že růst cen v obchodech se projevuje. Naopak 32 lidí odpovědělo že nesledují.

Ze získaných odpovědí můžeme vyvodit, že většina studentů sleduje, jak se inflace odráží na růst cen v obchodech.

5. Řešíte se svými spolužáky současnou ekonomickou situaci?

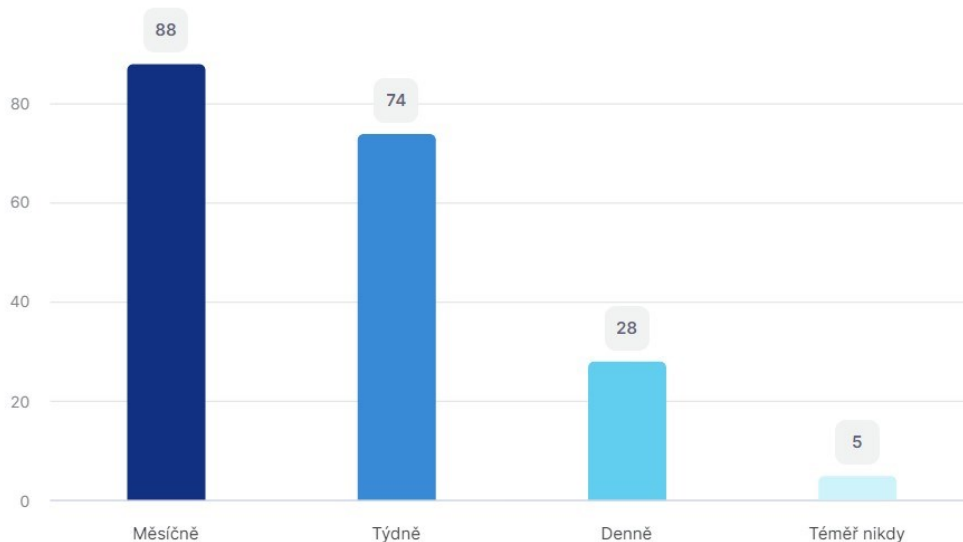

Obrázek 8 Řešíte se svými spolužáky současnou ekonomickou situaci

Zde bylo za účel zjistit, zda studenti konzultují se svými spolužáky současnou ekonomickou situaci, o které se velice hovoří. Převážná většina odpověděla že občas sledují, popřípadě zřídka. Našli se i takový studenti, které toto téma zajímá, konkrétně 14. A 11 lidí odpovědělo že se svými spolužáky vůbec neprobírají ekonomickou situaci.

Můžeme říct, že i když současná ekonomická situace není pro všechny studenty primárním tématem diskuse, většina z nich se občas touto problematikou zabývá.

6. Jak často si všímáte cenových změn v obchodech ve vašem okolí?

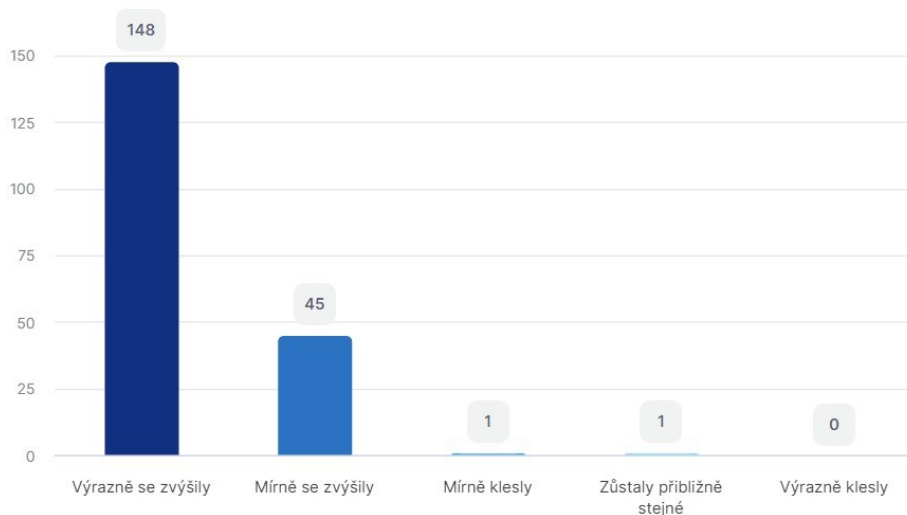

Obrázek 9 Jak často si všímáte cenových změn v obchodech ve vašem okolí

Tato otázka měla za účel zjistit, jak si studenti, všímají cenových změn v obchodech v jejich okolí. Studenti mají často omezený rozpočet, a právě sledování cen může pomoci při nakupování potřebných věcí za výhodnější ceny. Většina z nich odpověděla, že si všímají cenových změn měsíčně konkrétně 88 respondentů, poté 74 odpovědělo že týdně, dalších 28 respondentů zaznamenává cenové změny denně a pouhých 5 respondentů odpovědělo, že téměř nikdy.

Z výsledku je patrné, že většina studentů má povědomí o cenových změnách v obchodech. To může být důsledek jejich finanční situace, přičemž si musí zvolit co si koupí a co ne.

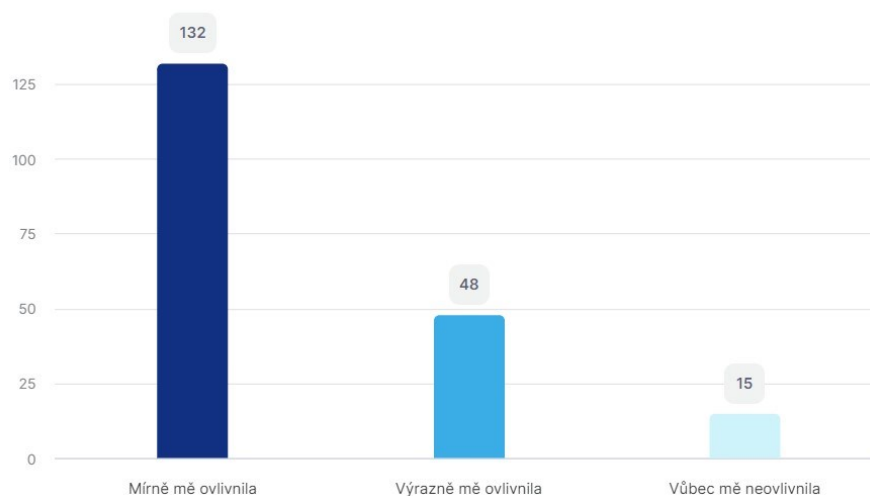
7. Jak moc se podle Vás změnila ceny základních potravin za poslední 3 roky?

Obrázek 10 Jak moc se podle Vás změnila ceny základních potravin za poslední 3 roky
Ceny potravin mohou být důležitým ukazatelem pro mnoho lidí, protože ovlivňují jejich každodenní náklady na stravu a životní náklady obecně. Drtivá většina respondentů odpověděla, že vnímají výrazný nárůst cen konkrétně 148. Dalších 45 respondentů vnímá že ceny se mírně zvýšily za poslední 3 roky.

Z výsledků lze vyvodit, že většina studentů vnímá výrazný nárůst cen základních potravin za poslední tři roky. Pouze malá část respondentů zaznamenala pokles nebo stabilní ceny, což naznačuje, že většina studentů pocítuje ekonomické výkyvy ve formě zvyšujících se cen potravin.

8. Jak moc Vás v posledních letech ovlivnila inflace?

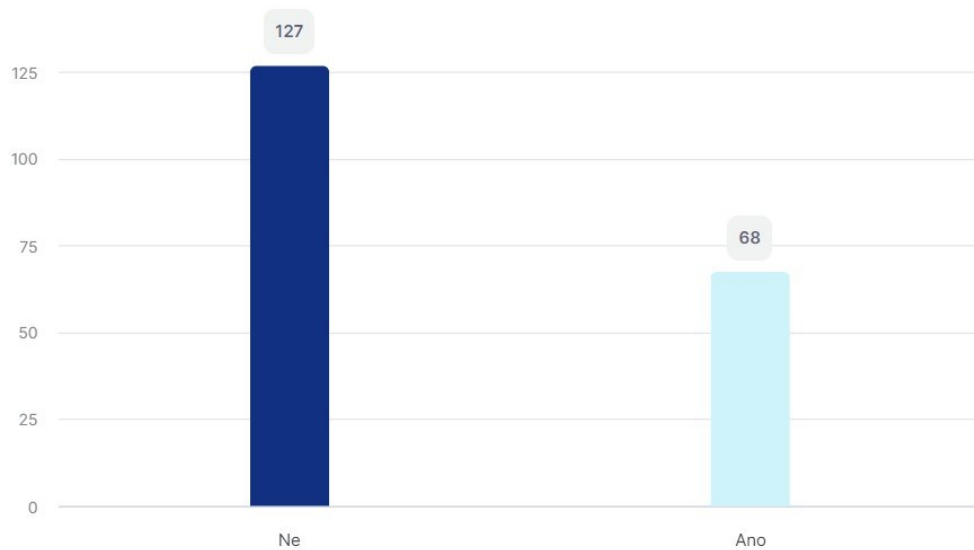

Obrázek 11 Jak moc Vás v posledních letech ovlivnila inflace

U této otázky bylo za účel zjistit, jak moc studenty ovlivňuje inflace. Většina studentů odpovědělo, že inflace je mírně ovlivňuje, poté 48 studentů ovlivňuje inflace výrazně a 15 studentů inflace vůbec neovlivňuje.

Tudíž můžeme říct že i když inflace má určitý dopad na většinu studentů vysokých škol, tento dopad je převážně mírný. Nicméně pro menší část studentů má inflace výraznější dopad, což může být způsobeno jejich konkrétní finanční situací, životními okolnostmi nebo vnímáním ekonomických vlivů.

9. Donutila Vás inflace chodit na brigády?

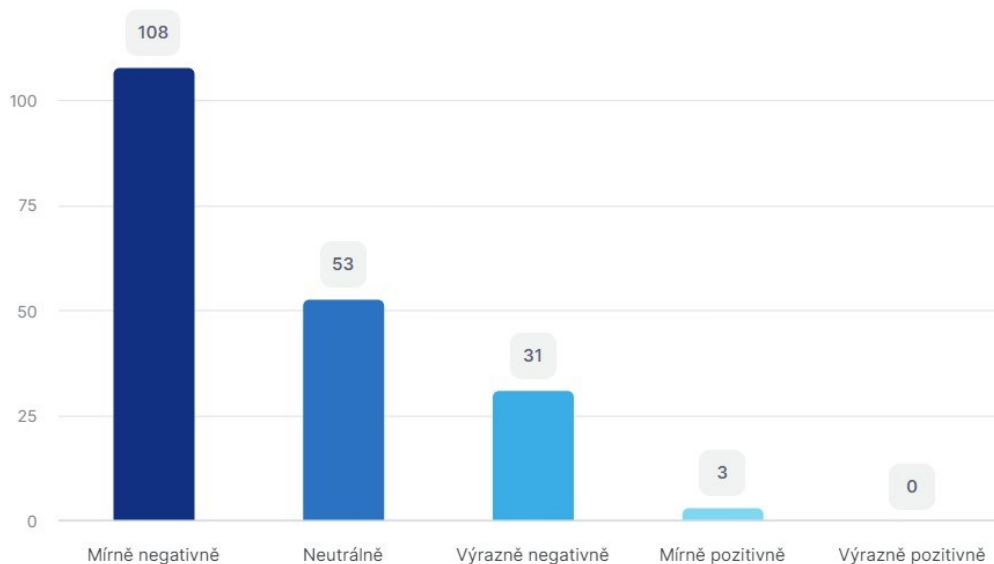

Obrázek 12 Donutila Vás inflace chodit na brigády

Tato otázka měla za účel zjistit, zda inflace měla takový vliv na studenty z důvodu finančních prostředků, že si museli hledat dodatečné příjmy prostřednictvím zaměstnání či brigád, aby si udrželi finanční stabilitu. Inflace může zvyšovat ceny životních nákladů, včetně nájmu, jízdenek, potravin a dalších výdajů, což může být zvláště náročné pro studenty, kteří obvykle mají omezené příjmy. Chodit na brigády může být jedním způsobem, jak zvýšit své příjmy a vyrovnat se s rostoucími náklady. Přičemž 68 studentů odpovědělo, že je právě inflace donutila najít si určité zaměstnání či brigádu. Naopak 127 lidí odpovědělo, že je inflace nedonutila.

Z toho lze usoudit, že i přesto, že inflace může způsobit finanční tlak a potřebu navýšení příjmů, většina studentů není nucena kvůli inflaci hledat dodatečné příjmy z brigád. Pro některé studenty může být brigáda strategií ke zvýšení finanční stability v době inflace.

10. Jak moc vnímáte, že inflace ovlivňuje životní úroveň lidí ve Vaší komunitě?

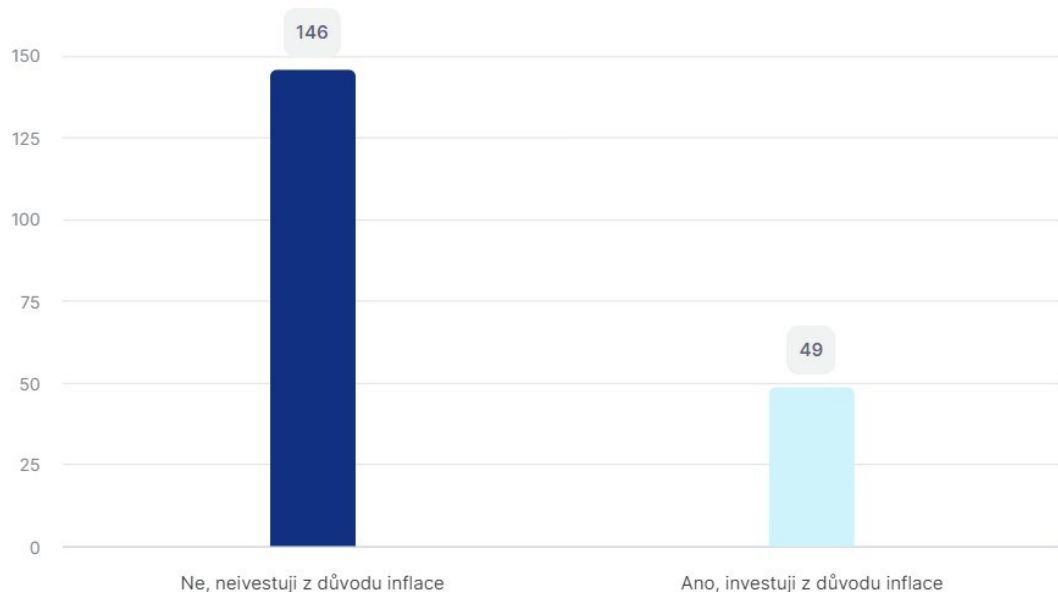

Obrázek 13 Jak moc vnímáte, že inflace ovlivňuje životní úroveň lidí ve Vaší komunitě

Položením této otázky bylo za účel zjistit, jak studenti vysokých škol vnímají vliv inflace na životní úroveň lidí ve své komunitě. Tato otázka má za úkol získat pochopení toho, jak studenti vysokých škol vnímají ekonomické jevy, jako je inflace, a jaké dopady má na každodenní život lidí ve svém okolí. Nejvíce studentů odpovědělo, že inflace mírně ovlivňuje jejich okolí, poté 53 studentů odpovědělo neutrálně a 31 studentů zaznamenalo, že na jejich okolí, co se týče životní úrovně lidí působí inflace výrazně negativně. Pouhé 3 odpovědi jsou zaznamenány jako mírně pozitivně.

Z výsledků vyplývá, že inflace je vnímána většinou studentů jako negativní faktor ovlivňující životní podmínky jejich komunity.

11. Donutila Vás inflace do něčeho investovat?

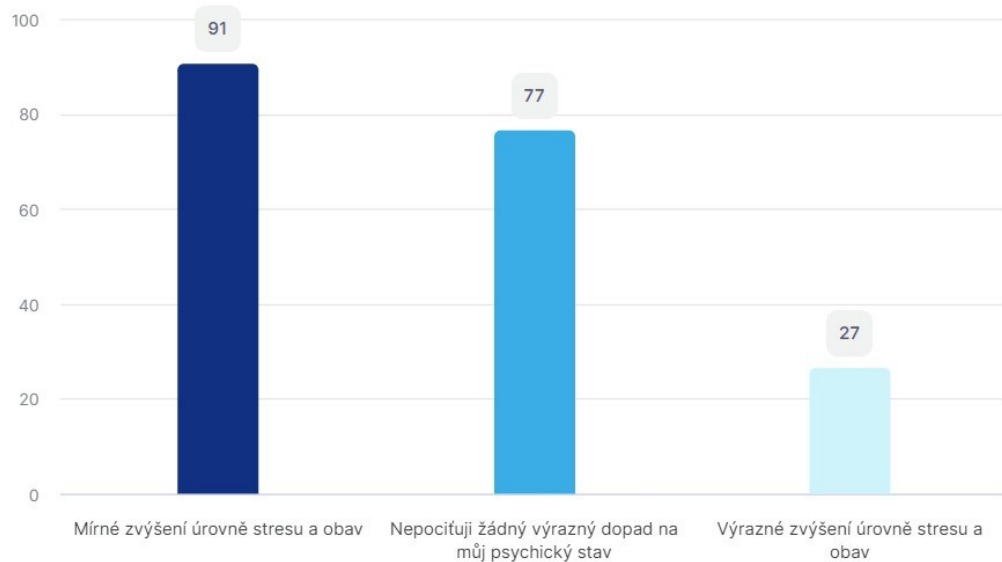

Obrázek 14 Donutila Vás inflace do něčeho investovat

Touto otázkou je za účel zjistit, jaký vliv má inflace na investiční rozhodnutí studentů vysokých škol. Zda inflace motivuje studenty k tomu, aby investovali své peníze do něčeho, co jim pomůže udržet si hodnotu svých úspor vzhledem k inflaci. Avšak cílem této otázky je také zjistit, zda studenti reagují na inflaci tím, že hledají způsoby, jak chránit své úspory a investovat je do aktiv, které jim mohou poskytnout vyšší výnosy než běžný či spořicí účet. Přičemž většina studentů odpověděla, že neinvestují z důvodu inflace, jelikož nemají dostatek peněz, které by právě mohli investovat, konkrétně jich odpovědělo 146. Naopak 49 studentů odpovědělo, že investuje z důvodu inflace.

Z toho lze usoudit, že inflace nevyvolává u většiny studentů vysokých škol reakci k investování. Někteří studenti však vidí investice jako prostředek k ochraně svých financí před vlivy inflace.

12. Jakým způsobem se inflace projevuje na Vaši úrovni stresu a obav ohledně financí?

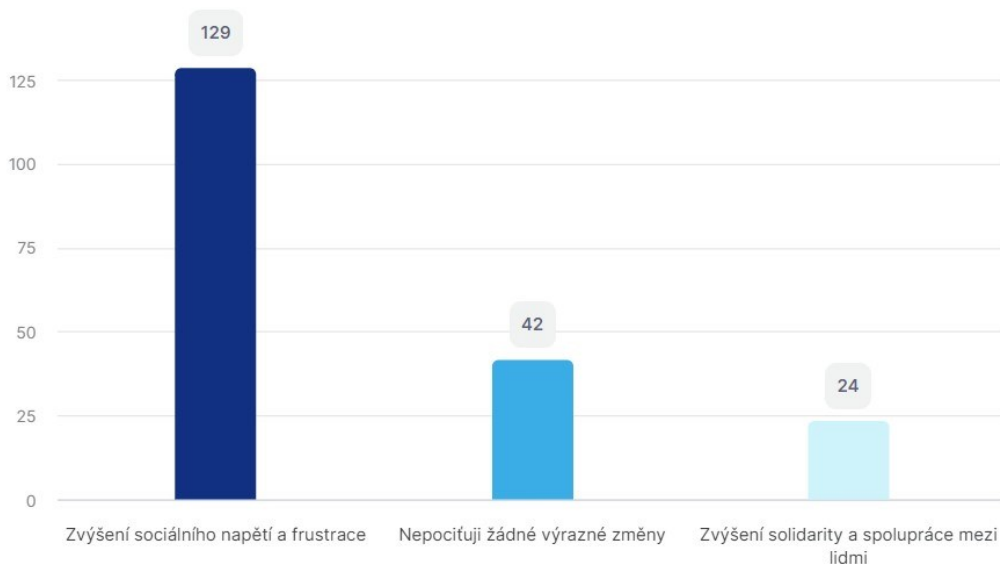

Obrázek 15 Jakým způsobem se inflace projevuje na Vaši úrovni stresu a obav ohledně financí

Při této otázce bylo za účel zjistit, jaký vliv má inflace na studenty ohledně financí. Inflace může zvyšovat ceny základních potřeb, nájemné, a další výdaje, což může vést ke zvýšení finančního tlaku na studenty. Nejvíce studentů odpovědělo, že pociťují mírné zvýšení úrovně stresu a obav ohledně financí, konkrétně 91. Poté 77 studentů odpovědělo, že nepocítují žádný výrazný dopad na jejich psychický stav a 27 studentů pociťuje výrazné zvýšení úrovně stresu a obav co se týče financí.

Z výsledků je patrné, že inflace může mít různorodý dopad na psychický stav studentů vysokých škol. Zatímco někteří respondenti zaznamenávají jen mírné nebo žádné zvýšení stresu a obav, jiní se potýkají s výrazným zvýšením psychického tlaku způsobeného finančními obavami. Tato zjištění ukazují na důležitost podpory studentů v oblasti zvládnání finančních problémů a zlepšování jejich finanční gramotnosti, aby se lépe vyrovnali s inflačními vlivy a minimalizovali negativní dopady na jejich duševní zdraví.

13. Jaké změny ve společenském chování pozorujete v důsledku růstu cen a inflace?

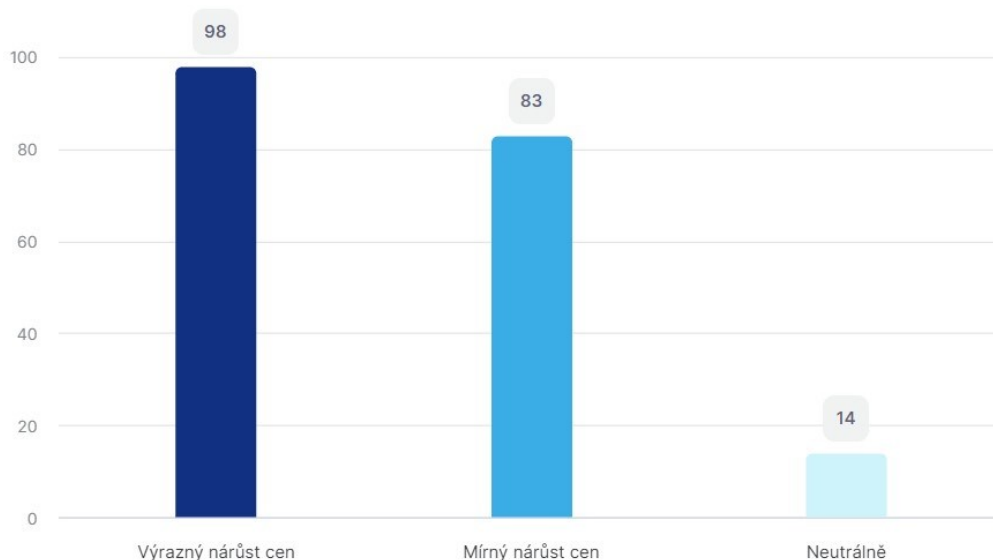

Obrázek 16 Jaké změny ve společenském chování pozorujete v důsledku růstu cen a inflace

Zde bylo za účel zjistit, jak studenti vnímají společenské chování lidí. Nejvíce odpovědí je zaznamenaných, že studenti pocítují zvýšení sociálního napětí a frustrace, konkrétně 129. Poté 42 studentů odpovědělo, že nepocítují žádné výrazné změny v chování a 24 studentů odpovědělo, že pocítují zvýšení solidarity a spolupráce mezi lidmi.

Z toho lze usoudit, že ekonomické faktory, jako je inflace nebo růst cen mohou vyvolat rozporuplné reakce v rámci společnosti. Tyto výsledky naznačují, že je důležité sledovat různé aspekty společnosti a jejich reakce na ekonomické výkyvy, abychom lépe porozuměli celkovému sociálnímu kontextu.

14. Jak se inflace projevuje ve Vaší oblasti ve formě nárůstu cen základních služeb, jako je elektřina, voda nebo plyn?

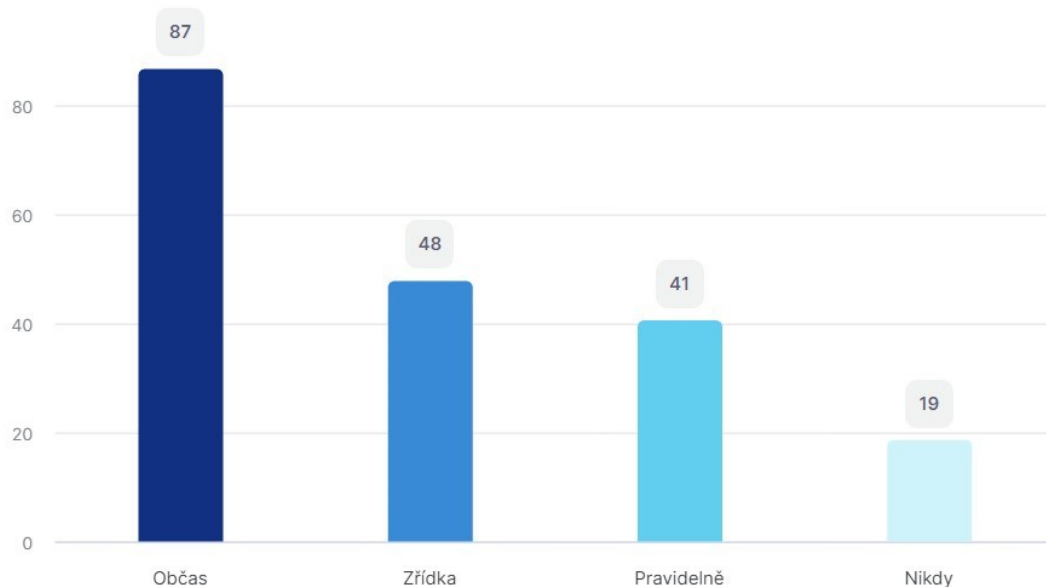

Obrázek 17 Jak se inflace projevuje ve Vaší oblasti ve formě nárůstu cen základních potřeb, jako je elektřina, voda nebo plyn

Touto otázkou bylo za účel zjistit, jak inflace ovlivňuje studenty, co se týče nárůstu cen základních služeb jako je elektřina, voda nebo plyn. Nejvíce zaznamenaných odpovědí bylo, že studenti pocítují výrazný nárůst cen, poté 83 studentů odpovědělo že zaznamenávají mírný nárůst cen a 14 studentů vnímá neutrálně tuto problematiku.

Z výsledků dotazníku můžeme konstatovat, že inflace má v oblasti základních služeb, jako je elektřina, voda nebo plyn, významný dopad na ceny. Z toho lze vyvodit, že inflace má zřetelný a významný dopad na ceny základních služeb, což může ovlivnit životní náklady studentů.

15. Jak často se dostáváte do situace, kdy jste kvůli rostoucím cenám nuceni přehodnotit Váš nákupní košík?

Obrázek 18 Jak často se dostáváte do situace, kdy jste kvůli rostoucím cenám nuceni přehodnotit Váš nákupní košík

Zde bylo za účel zjistit, jak často jsou studenti ovlivněni rostoucími cenami a jaké to má dopady na jejich každodenní život a rozhodování o nákupech. Důležité je také, jak často jsou studenti postiženi inflací a jak často se musí přizpůsobovat změnám v cenách s čím souvisí i to co vše si mohou dovolit koupit. Nejvíce studentů odpovědělo, že občas se dostávají do takové situace, kdy musí přehodnotit svůj nákupní košík. Poté 48 studentů odpovědělo, že do takové situace se dostávají zřídka. Studenti, kteří se do takové situace dostávají pravidelně odpovědělo 41 a 19 studentů se do takové situace, aby museli přehodnotit svůj nákupní košík nedostává nikdy.

Z výsledků lze usoudit, že i přesto, že někteří studenti nemusí často měnit svůj nákupní košík kvůli cenové inflaci, existuje značná část, která je touto problematikou často nebo pravidelně postižena. To může mít dopad nejen na jejich osobní financování, ale i na jejich celkovou životní úroveň a pocity finančního tlaku.

7.1 Vztahy mezi odpověďmi

Zaměřil jsem se na otázku, zda ženy investují z důvodu inflace. Ze 114 studentek vysokých škol odpovědělo, že investuje pouhých 19 žen. Což je 20 % z celkových odpovědí. Zjištění,

že pouze 20 % studentek vysokých škol investuje z důvodu inflace, přináší zajímavý pohled na investiční chování mladých žen v kontextu ekonomických výzev spojených s inflací. Vysvětlením může být, že mnoho studentek nemá dostatečné povědomí nebo porozumění investicím a inflaci. Investování může být pro ně neznámou oblastí, a proto preferují uchovávat své finance ve formě hotovosti nebo na běžných účtech. Nedostatek finanční gramotnosti a absence finančního vzdělávání může být jedním z faktorů, které brání mladým ženám ve vstupu na investiční trhy. Mezi další příčiny, proč studentky neinvestují může být nedostatek finančních prostředků pro investice.

Další takovou otázkou, na kterou jsem se zaměřil je, jak často si studentky všimají cenových změn v obchodech v jejich okolí. Přičemž 51 studentek odpovědělo, že si cenových změn základních potravin všimají týdně, což je z celkového počtu 114 studentek 44,7 %. Poté 37,7 % odpovědělo, že si cenových změn všimají měsíčně a 16,7 % odpovědělo, že zaznamenávají rozdílné ceny denně. Zjištění, že většina studentek vysokých škol si všimá cenových rozdílů základních potravin alespoň jednou týdně nebo častěji, je důležitým signálem o jejich finančním povědomí a aktivním sledování tržních trendů. Studentky vysokých škol se mohou aktivně zajímat o ceny potravin z důvodu omezených finančních zdrojů.

U mužů jsem se zaměřil na stejné otázky. Přičemž jsem zjistil, že z 80 odpovědí od studentů jich investuje 29 což je 36,25 %. Naopak ti, kteří se investicím nevěnují je 51, což je 63,75 % z celkových odpovědí.

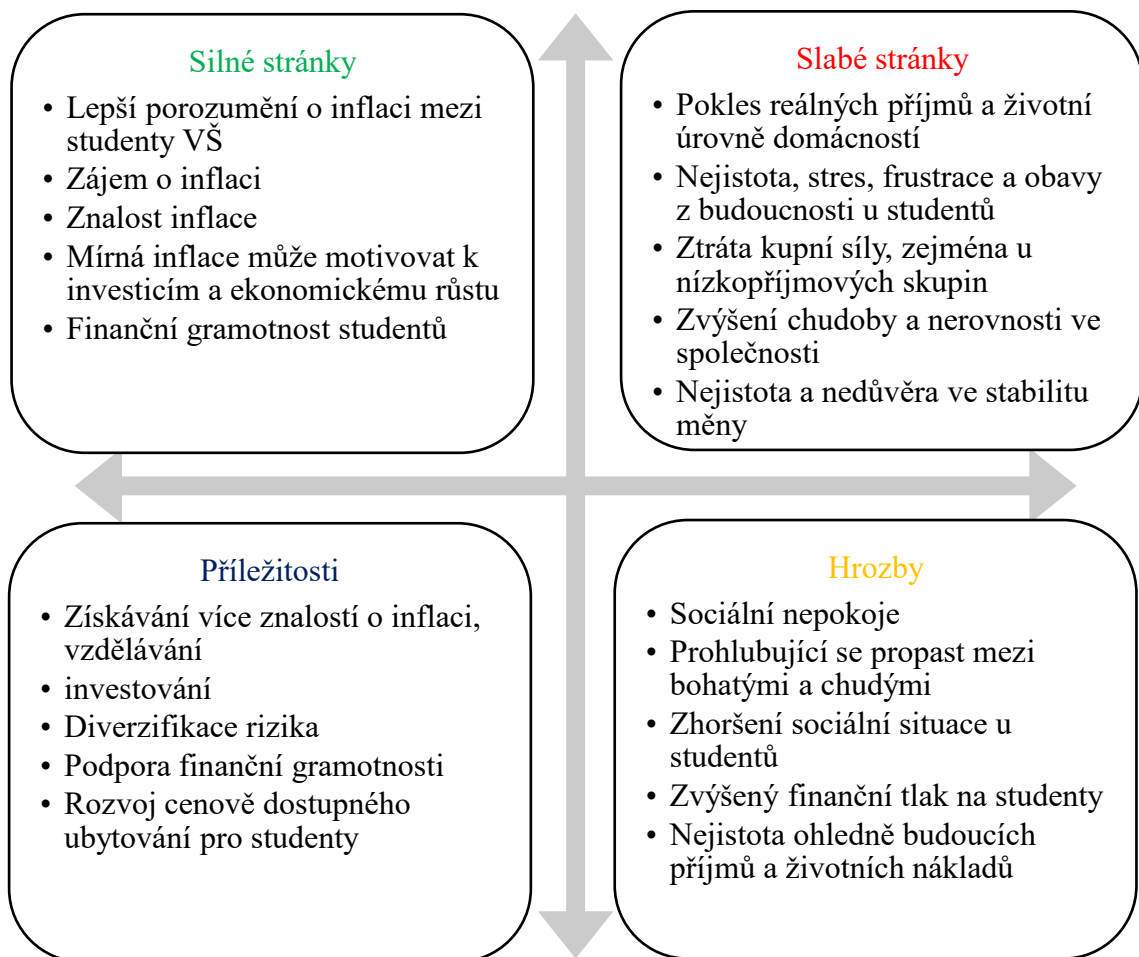
U druhé otázky, jak často si studenti všimají cenových změn v obchodech odpovědělo 44 studentů, že si všimají cenových změn měsíčně, což je z celkového počtu 80 studentů 55 %. Poté 23 studentů odpovědělo, že si cenových změn všimají týdně, což je 28,75 %. Ti, kteří si všimají cenových rozdílů denně jich odpovědělo 9 což je 11,25 % a pouhé 4 odpovědi byli zaznamenané, že si cenových změn nevšímají téměř nikdy což je 5 % z celkových odpovědí. Celkově lze říct, že existují určité rozdíly mezi tím, jak muži a ženy reagují na otázky týkající se investování a sledování cen potravin v důsledku inflace. Muži se zdají být více nakloněni investování jako prostředku ochrany proti inflaci a mají tendenci pravidelněji sledovat ceny potravin, zatímco ženy se častěji věnují dennímu sledování cen potravin, což může souviset s jejich nákupy a plánování.

7.2 Vyhodnocení dotazníku

Vyhodnocení dotazníku ukazuje, že mezi studenty vysokých škol existuje rozmanitost v reakcích na inflační tlak a změny v cenách základních potřeb. Zpravidla většina respondentů vnímá inflaci negativně, což se projevuje zvýšením sociálního napětí a frustrace. Tento faktor zvyšuje i finanční stres a obavy u některých studentů, kteří uvádějí mírné až výrazné zvýšení úrovně stresu. Navzdory tomu, že výrazná část respondentů zaznamenala nárůst cen základních služeb, jako je elektřina, voda nebo plyn, existuje i menší skupina, která tento nárůst nepocituje výrazněji. Co se týče financí na studium, studenti často využívají kombinaci zdrojů financí, přičemž nejčastěji získávají podporu od rodičů a doplňují své příjmy vlastním zaměstnáním nebo brigádami. Významná část respondentů sleduje průběžně míru inflace, což naznačuje zvýšený zájem o ekonomické události a dopady na jejich finanční situaci. Tento zájem o sledování cenových trendů je reflektován i ve vnímání inflace jako faktoru ovlivňujícího životní úroveň lidí v komunitě, kterou většina respondentů vnímá spíše negativně. Vzhledem k rozmanitosti odpovědí je však důležité brát v úvahu individuální kontext a situaci každého studenta. Někteří mohou být více zasaženi inflací než jiní v závislosti na jejich finanční situaci, zdrojích příjmů a strategiích řízení financí. Celkově lze konstatovat, že inflace má různorodé dopady na životní podmínky a finanční stabilitu studentů vysokých škol, což odráží různorodé reakce a strategie řízení financí v době ekonomické nejistoty.

8 SWOT ANALÝZA

Na vytvořený dotazník byl zpracován systémový rozbor ve formě SWOT analýzy. SWOT analýza je základním nástrojem k posouzení aktuálního stavu z různých hledisek kterými jsou silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby. Také identifikuje možné alternativy budoucího vývoje a jejich využití nebo řešení. Tato analýza spojuje O-T a S-W analýzu. Přičemž O-T analýza reprezentuje vnější (externí) analýzu, která je zaměřena na vnější prostředí (příležitosti a hrozby). Naopak S-W analýza představuje vnitřní (interní) analýzu, ve které jde o rozbor vnitřních faktorů (silné a slabé stránky).

Obrázek 19 SWOT analýza (vlastní zpracování)

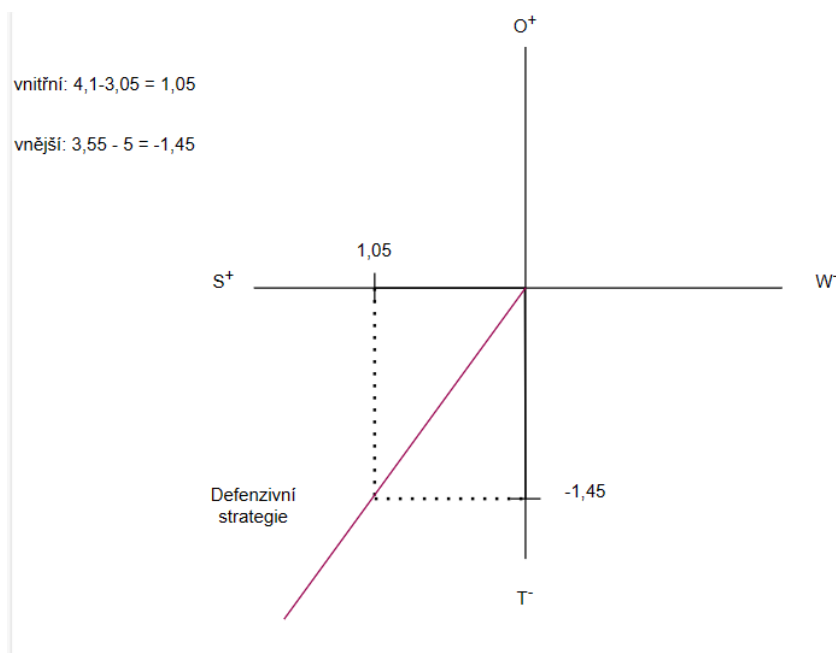
Tato SWOT analýza zhodnotila několik silných stránek, které zahrnují lepší povědomí o inflaci, rostoucí zájem a znalost tématu mezi respondenty. Studenti také projevíli finanční gramotnost a schopnost porozumění mírné inflace jako podnětu k investicím a ekonomickému růstu. Nicméně, výsledky této analýzy také ukázaly na řadu slabých stránek,

jako je pokles reálných příjmů, obavy z budoucnosti a ztráta kupní síly, což může vést k rostoucí chudobě a nerovnosti ve společnosti. Přesto se v dotazníku objevily příležitosti, jako je další vzdělávání o inflaci, investování, podpora finanční gramotnosti a rozvoj cenově dostupného ubytování pro studenty. Mezi hrozby patří sociální nepokoje, prohlubující se propast mezi bohatými a chudými, zhoršení sociální situace u studentů a zvýšený finanční tlak na ně. Nejistota ohledně budoucích příjmů a nákladů rovněž představuje riziko pro studenty. Celkově lze říct, že analýza ukazuje na potřebu dalšího vzdělávání a podpory studentů ve finanční gramotnosti a schopnosti porozumění a zvládnání inflace a jejích dopadů.

Tabulka 2 SWOT analýza (vlastní zpracování)

	Hodnota	Váha	Výsledek
Silné stránky			
Lepší porozumění o inflaci mezi studenty VŠ	4	0,3	1,2
Finanční gramotnost studentů	5	0,4	2
Zájem o inflaci	3	0,15	0,45
Znalost inflace	3	0,1	0,3
Mírná inflace může motivovat k investicím a ekonomickému růstu	3	0,05	0,15
Součet		1	4,1
Slabé stránky			
Pokles reálných příjmů a životní úrovně domácností	-4	0,25	-1
Nejistota, stres, frustrace a obavy z budoucnosti u studentů	-2	0,1	-0,2
Nejistota a nedůvěra ve stabilitu měny	-3	0,25	-0,75
Ztráta kupní síly, zejména u nízkopříjmových skupin	-2	0,1	-0,2
Zvýšení chudoby a nerovnosti ve společnosti	-3	0,3	-0,9
Součet		1	-3,05
Příležitosti			
Získávání více znalostí o inflaci, vzdělávání	5	0,4	2
Investování	3	0,25	0,75
Diverzifikace rizika	2	0,05	0,1
Podpora finanční gramotnosti	3	0,1	0,3
Rozvoj cenově dostupného ubytování pro studenty	2	0,2	0,4
Součet		1	3,55
Hrozby			
Prohlubující se propast mezi bohatými a chudými	-3	0,15	-0,45
Nejistota ohledně budoucích příjmů a životních nákladů	-3	0,2	-0,6
Sociální nepokoje	-4	0,3	-1,2
Zhoršení sociální situace u studentů	-3	0,25	-0,75
Zvýšený finanční tlak na studenty	-2	0,1	-2
Součet		0,9	-5

Zde v tabulce jsou vypsané silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby. Každý z nich má přidělenou hodnotu. U silných stránek a příležitostí je stupnice 1 až 5 a při slabých stránkách a hrozbách je stupnice -1 až -5. Dále je přidělena váha. Součet jednotlivých vah u každého z kvadrantů je roven 1. Váhy jsou přidělovány v rozmezí od 0,00 až po 1,00. Čím důležitější je to parametr, tím vyšší bude váha. Poté vynásobíme hodnotu s váhou a máme výsledek. Jednotlivé výsledky pak sečteme dohromady což nám dá součet. Součet silných stránek odečteme od součtu slabých stránek, tím vypočítáme vnitřní část analýzy. Stejně tomu je tak v případě příležitostí a hrozeb. Od příležitostí odečteme hrozby, tím vypočítáme vnější část analýzy.

Obrázek 20 SWOT analýza (Vlastní zpracování)

Vyhodnocení SWOT analýzy

Výsledkem provedené SWOT analýzy je defenzivní strategie. Z toho vyplývá, že je třeba se zaměřit na ochranu proti negativním dopadům. Vzhledem k tomu, že jednou z hlavních hrozeb je zvýšený finanční tlak na studenty a pokles reálných příjmů, může být defenzivní strategií posílení finanční gramotnosti a podpora studentů ve zvládání ekonomických výzev. To může zahrnovat poskytování vzdělávacích programů o inflaci a investování, stejně jako podpora diverzifikace rizik a rozvoj cenově dostupného ubytování pro studenty. Tímto způsobem lze studentům poskytnout nástroje a znalosti potřebné k ochraně jejich finanční stability a zvládání možných ekonomických nejistot.

9 NÁVRHOVÁ OPATŘENÍ

Na základě provedené SWOT analýzy mezi studenty vysokých škol lze navrhnout několik opatření, která by mohla pomoci vypořádat se s identifikovanými silnými stránkami, slabými stránkami, příležitostmi a hrozbami. Studenti projevili lepší porozumění a zájem o problematiku jako je inflace. Proto je vhodné posílit tuto oblast dále prostřednictvím vzdělávacích programů zaměřených na ekonomické principy, inflaci a investiční strategie. To by mohlo posílit jejich schopnost porozumět a reagovat na ekonomické výzvy. Překvapením pro mě bylo, že většina studentů své uspořené peníze neinvestuje. Myslím si, že by bylo vhodné, aby se o to začali zajímat z důvodu, že jim investování může přinést vyšší výnosy, než, když peníze nechají na bankovním účtu. Dále je nutné podporovat diverzifikaci finančního rizika studentů. Poskytnutí informací a nástrojů k rozdělení investičního portfolia mezi různé typy aktiv může snížit jejich exponovanost vůči nečekaným událostem na trhu. V reakci na identifikované hrozby zvýšeného finančního tlaku na studenty je důležité podporovat rozvoj cenově dostupného ubytování pro studenty. To by mohlo zahrnovat spolupráci s vládou, univerzitami a soukromým sektorem na vytváření cenově dostupných možností bydlení. Aby byla posílena sociální stabilita studentů a předešlo se hrozbám sociálních nepokojů a zhoršení sociální situace, je nutné podporovat programy a iniciativy zaměřené na posílení sociální stability. Poskytování psychologické podpory, poradenství a zdrojů pro řešení stresu a obav studentů může být jedním z účinných opatření. Tyto návrhy opatření by mohly přispět k posílení finanční stability a odolnosti studentů vysokých škol vůči ekonomickým výzvám a hrozbám, kterým čelí. Je důležité, aby tyto opatření byla podporována a implementována ve spolupráci s relevantními institucemi a organizacemi.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo podrobně prozkoumat problematiku inflace a její důsledky, se zaměřením na vliv inflace na studenty vysokých škol. Práce zahrnovala analýzu teoretických aspektů inflace, včetně definice, měření, příčin vzniku a dopadů na ekonomiku, společnost a jednotlivce.

V praktické části práce byla provedena analýza současné situace inflace v České republice a v Evropě, s důrazem na vývoj inflace v posledních deseti letech. Byly rozebrány nástroje a politiky, které jsou používány k řízení inflačních tlaků, a identifikovány faktory, které stály za růstem inflace v daném období.

Dotazníkové šetření mezi studenty vysokých škol poskytlo cenné poznatky o jejich vnímání inflace a dopadech na jejich životy. Vyhodnocení odpovědí umožnilo lepší porozumění tomu, jak inflace ovlivňuje ekonomickou stabilitu a sociální situaci studentů vysokých škol.

Prostor byl věnován také SWOT analýze, která identifikovala silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby spojené s inflací ve vztahu ke studentům vysokých škol. Na základě této analýzy byla navržena návrhová opatření, která mají za úkol zlepšení finanční stability a životní podmínky této skupiny obyvatel.

Celkově lze říct, že inflace má významný vliv na ekonomiku a společnost jako celek, a je důležité porozumět jejím důsledkům a hledat efektivní způsoby, jak s nimi zacházet. Tato práce přináší užitečné informace, které pomáhají lépe pochopit problémy spojené s inflací, a navrhuje opatření pro efektivní zvládnání inflačních tlaků s ohledem na potřeby studentů vysokých škol.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

5 *Effects Of Inflation On The Economy*. Online. SHARKEY, Sarah. Quickenloans.com. 2023. Dostupné z: <https://www.quickenloans.com/learn/effects-of-inflation>. [cit. 2024-03-19].

ADAM, Tomáš a SCHWARZ, Jiří. *Inflace v Evropě: vysvětlení rozdílů pomocí různé cenové hladiny a energetické náročnosti*. Online. Cnb.cz. 2023. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Inflace-v-Evrope-vysvetleni-rozdilu-pomoci-ruzne-cenove-hladiny-a-energeticke-narocnosti/. [cit. 2024-04-24].

BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav; SEVEROVÁ, Lucie a STARÁ, Dana. *Makroekonomie: makroekonomický přehled*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-708-5.

Cost-Push Inflation. Online. LOCK, Cheryl. Forbes.com. 2022. Dostupné z: <https://www.forbes.com/advisor/investing/cost-push-inflation/>. [cit. 2024-03-19].

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Zpráva o měnové politice zima 2024*. Online. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Cnb.cz. 2024. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/zpravy_o_menove_politice/2024/zima_2024/download/zomp_2024_zima.pdf. [cit. 2024-04-24].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Inflace, spotřebitelské ceny*. Online. Czso.cz. 2024. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/inflace_spotrebitelske_ceny. [cit. 2024-04-24].

DANA, Hájková a RADEK, Šnobl. *Proč je inflace v současnosti vysoká a jak dlouho tu s námi bude?* Online. Cnb.cz. 2022. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Proc-je-inflace-v-soucasnosti-vysoka-a-jak-dlouho-tu-s-nami-bude/. [cit. 2024-04-24].

Demand-Pull Inflation. Online. LOCK, Cheryl. Forbes.com. 2022. Dostupné z: <https://www.forbes.com/advisor/investing/demand-pull-inflation/>. [cit. 2024-03-19].

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Proč je inflace v současné době tak vysoká*. Online. Ecb.europa.eu. 2021. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/ecb-and-you/explainers/tell-me-more/html/high_inflation.cs.html. [cit. 2024-04-24].

GELOVÁ, Olga. *Inflace*. Bakalářská práce. Olomouc: UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI PŘÍRODOVĚDECKÉ FAKULTA Katedra matematické analýzy a aplikací matematiky, 2016.

HALÍKOVÁ, Petra. *Co je inflace, jaké jsou druhy a jaká bude meziroční inflace?* Online. Bondster.com. 2022. Dostupné z: <https://bondster.com/cz/blog/inflace-v-lednu-stoupla-na-rekordnich-99-a-predikce-pro-tento-rok-je-85/>. [cit. 2024-03-19].

High Inflation Rates Impact Almost Every Aspect of Our Lives, Including Mental Health. Online. FIELDING, Sarah. Verywellmind.com. 2022. Dostupné z: <https://www.verywellmind.com/how-rising-inflation-is-impacting-mental-health-5546955>. [cit. 2024-03-19].

HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 6. vydání. Beckovy ekonomické učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-278-6.

How The Producer Price Index (PPI) Measures Inflation. Online. EGAN, John. Forbes.com. 2023. Dostupné z: <https://www.forbes.com/advisor/investing/producer-price-index-ppi/>. [cit. 2024-03-19].

Inflace zpět u 2% cíle. Online. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Cnb.cz. 2024. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/inflacni-cil/tema-inflace/index.html>. [cit. 2024-04-24].

Inflace, její příčiny a typy. Online. HRUBOŠOVÁ, Marcela. Financeproradost.cz. 2016. Dostupné z: <http://www.financeproradost.cz/clanek/inflace-jeji-priciny-a-typy>. [cit. 2024-03-19].

Inflace: Co je to inflace? Jaké jsou její příčiny a jaké může mít dopady? Online. VENCL, Jiří a JAROLÍM, Jaroslav. Finex.cz. 2024. Dostupné z: <https://finex.cz/inflace/>. [cit. 2024-03-19].

Inflation (CPI). Online. Organisation for Economic Co-operation and Development. 2023. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm>. [cit. 2024-03-19].

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Expert (Grada). Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-9265_6.

MICHL, Aleš. *Zůstaneme jestřáby, kteří udělají všechno pro to, aby ochránili naši republiku před další velkou inflací.* Online. 2024. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/inflacni-cil/tema-inflace/index.html>. [cit. 2024-04-24].

Patron. Online. Financnipatron.cz. 2022. Dostupné z: <https://www.financnipatron.cz/blog/co-je-to-inflace-a-jak-nas-ovlivnuje>. [cit. 2024-03-19].

Rekordní inflace, zadlužení i zaměstnanost. Ředitelé českých firem však zůstávají optimističtí. Online. ZLÁMAL, David. Ey.com. 2023. Dostupné z: https://www.ey.com/cs_cz/strategy-transactions/rekordni-inflace-zadluzeni-i-zamestnanost. [cit. 2024-03-19].

Rodiny s nižšími příjmy inflace zasáhla drtivě: Většina peněz jde na byt a jídlo. Online. HRONOVÁ, Zuzana. Denik.cz. 2022. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/dusledek-inflace-pro-rodiny.html>. [cit. 2024-03-19].

ROJÍČEK, Marek; SPĚVÁČEK, Vojtěch; VEJMĚLEK, Jan; ZAMRAZILOVÁ, Eva a ŽDÁREK, Václav. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. Expert (Grada). Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5858-9.

Rozdíl mezi indexem spotřebitelských cen (CPI) a deflátorem hrubého domácího produktu (HDP). Online. HOWELL, Judy. Strephonsays.com. 2021. Dostupné z: <https://cs.strephonsays.com/consumer-price-index-cpi-and-gross-domestic-product-gdp-deflator-1880>. [cit. 2024-03-19].

SOUKUP, Jindřich; POŠTA, Vít; NESET, Pavel a PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Management Press, 2018. ISBN ISBN978-80-7261-537-7.

Stagflace hrozí i v Česku. Mnozí připomínají ropné embargo v 70. letech. Online. E15.cz. 2022, s. Celý článek. Dostupné z: <https://www.e15.cz/co-je-to-stagflace-definice-a-vyznam>. [cit. 2024-03-10].

The impact of inflation on mental health. Online. TANJIM HASAN KHAN. Thedailystar.net. 2022. Dostupné z: <https://www.thedailystar.net/star-health/news/the-impact-inflation-mental-health-3161361>. [cit. 2024-03-19].

Většina Čechů pociťuje pokles životní úrovně. Omezují služby, kupují levnější zboží. Online. BUŘÍNSKÁ, Barbora. Novinky.cz. 2022. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/finance-vetsina-cechu-pocituje-pokles-zivotni-urovne-omezuji-sluzby-kupuji-levnejsi-zbozi-40410620>. [cit. 2024-03-19].

What Causes Inflation? Online. BOYLE, Mcihael. Investopedia.com. 2023. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/ask/answers/111314/what-causes-inflation-and-does-anyone-gain-it.asp>. [cit. 2024-03-19].

What Is the GDP Price Deflator and Its Formula? Online. RASURE, Erika. Investopedia.com. 2024. Dostupné

z: <https://www.investopedia.com/terms/g/gdppricedeflator.asp>. [cit. 2024-03-19].

Zmenšit balení i kvalitu. Skryté formy inflace. Online. PÁNEK, Martin. E-news.cz. 2022.

Dostupné z: <https://libinst.cz/e-news-cz-zmensit-baleni-i-kvalitu-skryte-formy-inflace/>. [cit. 2024-03-19].

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CPI Consumer Price Index

ČNB Česká Národní Banka

ČSÚ Český statistický úřad

GDP Gross Domestic Product

HDP Hrubý domácí produkt

PPI Producer Price Index

TZN To znamená

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Poptávková inflace (Gelová, 2016).....	19
Obrázek 2 Nabídková inflace (Gelová, 2016)	21
Obrázek 3 Průměrná míra inflace (Český statistický úřad, 2024)	32
Obrázek 4 Jaké jste pohlaví	35
Obrázek 5 Jaký je Váš věk.....	36
Obrázek 6 Finance na studium získáváte.....	36
Obrázek 7 Sledujete průběžně míru inflace (růst cen v obchodech)	37
Obrázek 8 Řešíte se svými spolužáky současnou ekonomickou situaci.....	38
Obrázek 9 Jak často si všímáte cenových změn v obchodech ve vašem okolí.....	39
Obrázek 10 Jak moc se podle Vás změnila cena základních potravin za poslední 3 roky..	40
Obrázek 11 Jak moc Vás v posledních letech ovlivnila inflace	41
Obrázek 12 Donutila Vás inflace chodit na brigády	42
Obrázek 13 Jak moc vnímáte, že inflace ovlivňuje životní úroveň lidí ve Vaší komunitě .	43
Obrázek 14 Donutila Vás inflace do něčeho investovat	44
Obrázek 15 Jakým způsobem se inflace projevuje na Vaší úrovni stresu a obav ohledně financí	45
Obrázek 16 Jaké změny ve společenském chování pozorujete v důsledku růstu cen a inflace	46
Obrázek 17 Jak se inflace projevuje ve Vaší oblasti ve formě nárůstu cen základních potřeb, jako je elektřina, voda nebo plyn	47
Obrázek 18 Jak často se dostáváte do situace, kdy jste kvůli rostoucím cenám nuceni přehodnotit Váš nákupní košík	48
Obrázek 19 SWOT analýza (vlastní zpracování)	51
Obrázek 20 SWOT analýza (Vlastní zpracování).....	54

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Průměrná míra inflace (Český statistický úřad, 2024).....	31
Tabulka 2 SWOT analýza (vlastní zpracování)	53

SEZNAM VZORCŮ

(1) Vzorec₁
$$\text{CPI} = \frac{\text{Hodnota daného spotřebního koše v cenách běžného roku}}{\text{Hodnota daného spotřebního koše v cenách základního roku}} \cdot 100$$
 vzorec

pro index spotřebitelských cen (Soukup, 2018)

(2) Vzorec₂
$$\text{Deflátor HDP} = \frac{\text{nominální HDP}}{\text{reálná HDP}} \cdot 100$$
 Deflátor hrubého domácího produktu

(Jurečka, 2017)

(3) Vzorec₃
$$\text{Míra inflace} = \frac{\text{CPI}_t - \text{CPI}_{t-1}}{\text{CPI}_{t-1}} \cdot 100$$
 Míra inflace (Jurečka, 2017)